

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro Quarto Decretalium : In Quo De Sponsalibus, Et Matrimoniis, & quae eis annexa sunt, agitur, eadémque plenè, & theoricè explanatur, & declarantur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1678

Titulus. XIV. De Consanguinitate, & affinitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98293](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98293)

pen. h. i. ibi: *cum affinitas post matrimonium inique contracta illi nocere non debeat*: ac proinde ad eum consanguinitatis gradum extendi debet, & non ultra, ex quo oritur affinitas per copulam contracta, videlicet usque ad quartum gradum inclusivè, juxta c. *Non debet*. 8. tit. seq. *Sanch. l. 9. de matrim. disp. 27. n. 12.*

Verùm post Decretum Concilii Tridentini *Seff. 24. de reform. matr.* probabilius est, copulam habitam cum consanguineis alterius conjugis non impedire petitionem debiti conjugalis, ultra secundum gradum: sed quoad hoc etiam Jus antiquum correctum esse: quia impedimentum hoc, non tam ex incestu, quàm ex affinitate inde contracta oritur: certum autem est, eum, qui incestum commisit cum propriis consanguineis, non prohiberi petere debitum à propria conjugè, idque non ob aliam rationem, quàm quia ex tali incestu non oritur affinitas, & consequenter cessat etiam prohibitio petendi debitum, *Sanch. c. l. n. 14.* Ubi addit, ita etiam declarasse S. Congregat. Concilii Decretum illud, quam declarationem ibidem refert.

XXX. Postremò similis priori casus proponitur in c. *Jordane*. 1. 1. *ult. h. i.* Nam laicus quidam Joannes nomine, cum quadam puella, Jordana nomine, necdum decenni, per verba de futuro contraxit (sponsalia) eaque intra eundem annum carnaliter cognita, postea matrem ipsius sibi matrimonialiter copulavit, & carnaliter eandem cognovit. Quare Jordana Pontifici Gregorio IX. supplicavit, ut cum continere nequeat, ne salubriter sibi super hoc providere dignetur, ne jure suo, sine propria sua culpa, fraudetur. Ad hoc respondet Pontifex, & mandat Episcopo Diocesis, ut si ita se res habeat, utrumque ad perpetuam continentiam vovendam moneat, & inducat. Si verò induci nequeant, injuncta Joanni competente poenitentia propter commissum incestum, eum per Ecclesiasticam Censuram compellat, ut eidem Jordana cohabitaret, & conjugale debitum reddat, si exactum fuerit.

XXXI. Notandum 1. Sicut per affinitatem pervenientem non dissolvitur matrimonium verè prius contractum, ut ex suprâ allatis Canonibus patet: ita nec dissolvitur matrimonium præsumptum: nam ista puella contraxit sponsalia de futuro cum Joanne, quæ postea ab eodem carnaliter cognita, & sic sponsalia illa per copulam positam cum sponsa Jure antiquo transierunt in assumptione Juris in verum matrimonium, juxta *Is qui*. 30. de sponsalib. *Abb. hic n. 1. Alex. de vo n. 1.* de quo dictum suprâ *Tit. 1.*

Notandum 2. Ex copula carnali habita puella minore, seu impubere potest præsumi potestas, & consequenter etiam matrimonium de presenti contractum, præsertim si inalitia suppletur, ut in casu hujus cap. quia puella, quæ non decimum ætatis suæ annum compleverat, ceter fuerat cognita à sponso; ideo præsumitur jam maturam esse, & habilem ad contrahendum matrimonium, *Abb. hic n. 2. Alex. de Novo n. 2.*

Notandum 3. In casu hujus cap. vii. jure exigendi debitum ab uxore sua, propositum commissum cum matre puellæ, quam tenere teneatur conjugi petenti. Quin imò hoc est, ac decens, ut ipsa etiam uxor non exigatur, propter affinitatem contractam cum matre, idcircoque ambo conjuges ad perpetuam continentiam servandam induci debent: & si recusent, tunc imponenda est poenitentia, propter incestum commissum, & quidem major, quàm propter adulterium, quia incestus est gravius delictum, *Gl. de Poenitentia*, & compelli debet, ut uxori cohabitare & debitum reddat, ut habetur in fine hujus cap. exigere ipse non potest, *Gl. fin. hic, Alex. de hic n. 4.* At verò uxor, cum non fuerit participi-
& inducenda, sed non cogenda, quia non est
privati jure suo, sine culpa sua, ut dicitur
in c. *pen. h. i.*

T I T V L V S XIV. DE CONSANGUINITATE, ET AFFINITATE.

Actum est in superioribus Titulis de cognatione spiritali, & legali, ac de affinitate contracta ex copula illicita: sequitur nunc, ut agatur de cognatione naturali, seu carnali; idcircoque subjungitur hic Titulus de consanguinitate, & affinitate licita, qui extat etiam in Clementinis.

S E C T I O I. DE CONSANGUINITATE.

§. I.

Quid sit consanguinitas, & quid linea, & gradus consanguinitatis, & quomodo sint computandi?

I.

ASSERTIO I. Consanguinitas communiter definitur à Theologis, & Jurisperitis: Vinculum

personarum, quæ ab eodem stipite, seu progenitore propinquo, per carnalem propagationem descendit, unde & propinquitas sanguinis appellatur. Dicitur autem consanguinitas, quasi sanguinis unitas, de communi sanguine descendunt, prout habetur *caus. 34. q. 5.* in declarat. Arboris consanguinitas quæ fundatur in naturali ejusdem sanguinis communicatione, ita ut qui eo inter se conjunguntur consanguinei dicantur, *Sanch. l. 7. de matrim. 50. n. 1.* Requiritur autem ad consanguinitatem ab eodem stipite propinquo descendant: nam ab eodem communi stipite, seu progenitore per

to descendunt, consanguinei vocari non solent: quamvis enim virtus generativa primi parentis Adami in omnibus descendentibus, secundum similitudinem specificam, seu humanam perseveret; non tamen secundum similitudinem individualement, juxta quam parentes generant prolem sibi similem, quæ eorum imaginem, & complexionis, ac morum effigiem refert: quæ virtus, quod magis à communi stipite, seu generante per succedentes generationes progreditur, eò magis similitudo, seu proportio sanguinis minuitur, ac deficit: alioquin omnes homines inter se consanguinei forent, quippe ab eodem parente Adamo descendentes, *Sanch. c. l. Laym. l. 5. tract. 10. p. 4. c. 4. n. 1.* Durat igitur cognatio inter eos omnes, qui secundum communem hominum judicium, eundem sanguinem participant: quæ participatio ob diversam commixtionem, & distantiam à primo stipite deficit. *Coning. dis. 32. de Sacram. dub. 1. n. 1.* Additur in definitione, per carnalem propagationem: alioquin Adam, & Eva fuissent consanguinei, quia Eva ex costa Adam formata fuit, *Covarr. in 4. Decret. p. 2. c. 6. §. 6. n. 3.* At inter Christum, & B. Virginem ejus Matrem vera fuit consanguinitas, quia ex sanguine Mariæ conceptum fuit, & formatum Corpus Christi, quæ subministravit conceptioni Christi totum illud, quod veræ matres naturales subministrant, *Sanch. cit. dis. 50. n. 1.*

Objicitur contra hanc definitionem, filios Adami verè fuisse ipsius consanguineos, licet ab uno communi stipite per carnalem generationem non descendunt. Resp. propter hanc rationem quidam addiderunt huic definitioni hæc verba: *vel quærum (personarum) una ab altera descendit*: ut comprehendantur etiam filii Adami: quamvis dici possit, hinc definiri à Doctoribus consanguinitatem, prout hodie in usu est, *Laym. c. l.*

II. Ubi præterea notandum, quod consanguinitas dupliciter in Jure accipitur. 1. Strictè, & civiliter, prout comprehendit tantum fratres ex eodem patre genitos, vel eos tantum, qui per masculinam lineam, seu per virilis sexus cognationem sunt conjuncti, & Agnati vocantur, sive matres sint, sive feminae, videlicet Titius, & filii, ac filia ejus, & germani fratres, fratrumque filii, ac filia agnati dicuntur. 2. Accipitur consanguinitas latè, ac naturaliter, non tantum pro iis, qui ex parte patris, sive per masculinam lineam sunt conjuncti, sed etiam pro iis, qui ex parte matris, sive per maternam lineam conjunguntur, & cognati dicuntur, ita ut tam agnati, quam cognati, & omnes descendentes, sive à maribus, sive à feminis comprehendantur, quæ est naturalis, ac propria significatio hujus loci, & in Jure Canonico usurpata, de quibus videri potest l. 10. ff. De gradibus. *Covarr. c. l. n. 2. Barbosa, in Collect. h. t. in princ. num. 7.*

III. ASSERTIO 2. Linea consanguinitatis est ordinata series, seu connexio personarum sanguine junctarum, quæ ab eodem stipite descendunt, gradus continens, & cognationes distinguens. Dicitur autem stipes illa persona, à qua omnes personæ, de quarum conjunctione quæritur, descendunt, & originem ducunt. Est autem triplex Linea, una ascendens, sive superior, in qua continentur omnes illæ personæ, à quibus aliæ originem ducunt, ut pater, avus, pro-

avus, & aliæ personæ ascendentes in infinitum. Altera est linea descendens, quæ etiam inferior appellatur, in qua continentur illæ personæ, quæ ab ascendentibus originem duxerunt, ut sunt filii, nepotes, pronepotes, & omnes cæteri descendentes in infinitum, & hæc duæ lineæ vocantur lineæ rectæ. Tertia est linea ex transverso, sive collateralis, quæ complectitur illas personas, quæ à latere sunt conjunctæ, quarum scilicet neutra, vel nulla ab altera, sed utraque, aut omnes ab uno alio principio originem ducunt, sive ab uno stipite progenitæ sunt, ut fratres, ac sorores, eorumque filii, patruus, & amita, patruus, & consobrini, & reliqui transversales, *Laym. cit. c. 4. n. 3.* Et hæc linea transversalis rursus dividitur in æqualem, & inæqualem. Linea æqualis dicitur, quando illi, de quorum consanguinitate quæritur, æquali, seu pari gradu distant à communi stipite: veluti duo fratres; uterque enim pariter distat à communi stipite, scilicet à patre, uno gradu. Linea inæqualis dicitur, quando personæ, de quarum consanguinitate quæritur, non pariter distant à communi stipite, sed una persona aliam gradu præcedit: sic frater, & filius fratris distant à communi stipite, scilicet patre inæqualiter, frater quidem uno gradu: filius verò fratris est patri conjunctus in secundo gradu; adeoque sunt in linea inæquali, *Schneidev. Instit. de nupt. de arbore consanguinitatis. §. Quotuplex est linea?*

Gradus consanguinitatis definitur, distantia minus personæ ab altera in eadem linea consanguinitatis, qua cognoscitur, quæ persona sit stipiti propior. Et dicti sunt gradus ad similitudinem scalarum, quas ita ingredimur, ut à gradu ad gradum proximum transeamus, *Laym. c. l. num. 3. Schneidev. c. l. §. Quid est gradus?*

IV. ASSERTIO 3. Ad computandos, & dignoscendos consanguinitatis gradus tres communiter assignari solent regulæ. Prima est, pro linea recta ascendentium, & descendentium, quæ tam Jure Canonico, quam Civili est recepta: *Tot sunt gradus in linea recta descendente, vel ascendente, quot sunt personæ, unâ demptâ*: nempe communi stipite, à quo prima origo ducitur. Unde pater, & filius in primo gradu juncti sunt, avus, & nepos in secundo gradu, proavus, & pronepos in tertio, abavus, & abnepos in quarto gradu, & sic deinceps. Ratio hujus regulæ est, quia pater, secundum se, non constituit gradum, sed in ordine ad filium, qui ab ipso descendit; ergo pater cum filio constituit primum gradum: & præterea ipse filius cum filio à se genito constituit alterum gradum. Quare inter has tres personas, videlicet avum, patrem, & nepotem dantur duo tantum gradus, & consequenter in hac linea computandi sunt tot gradus, quot sunt personæ, quæ à se invicem procedunt, unâ demptâ, *Sanch. cit. dis. 50. n. 4.*

V. Secunda regula pro linea transversa æquali, in qua personæ junctæ æqualiter distant à communi stipite, est, quot gradibus personæ singule distant à communi stipite, totidem distant inter se. Quare quia duo fratres, vel sorores uno solum gradu, in linea recta, distant à communi stipite, ideo etiam ipsi inter se uno tantum gradu distant in linea transversa: patruus verò, & consobrini, hoc est, duorum fratrum, vel sororum filii, vel filia, quia in recta linea, à com-

muni stipite, hoc est, avo, & avia, duobus gradibus distant: ideo sunt in secundo gradu lineæ transversæ. Similiter filii, & filia patruelem, & consobrinorum sunt in tertio gradu juncti in linea transversæ, quia in linea recta tribus gradibus distant à communi ipsorum stipite, nempe proavo, & proavia. Nepotes verò eorum sunt in quarto gradu inter se juncti, quia in linea recta quatuor gradibus distant à communi suo stipite, nempe abavo, & abavia, & sic deinceps in reliquis descendentes. Ratio autem est, quia cum tota, & adæquata ratio conjunctionis horum sit unio cum stipite communi, jure merito computantur gradus, juxta distantiam ab illo, nec possunt magis, vel minus distare inter se, quàm à stipite, *Sanch. cit. dis. 50. n. 5.* quæ regula traditur in *c. Ad Sedem. 2.* qui est Papæ Alexandri II. & *c. Parentela. 4.* qui est Papæ Zachariæ, *caus. 35. q. 5.*

VI. Tertia regula pro linea transversa inæquali, inter personas, quæ inæqualiter distant à communi stipite, hæc Jure Canonico est recepta: quot gradibus persona, quæ remotior est, distat à communi stipite, totidem gradibus quoque, sive eodem gradu distant inter se: idque sumitur ex *c. ult. h. t.* Unde patruus, vel amita, id est, frater, vel soror patris sunt in secundo gradu consanguinitatis cum liberis fratris sui: & avunculus, vel matertera, hoc est, frater, vel soror matris in secundo gradu cum liberis sororis suæ: nam quia nepotes hi ex fratre, vel sorore distant in linea recta duobus gradibus à communi stipite, nempe ab avo suo, cujus filius fuit eorum patruus, vel filia eorum amita: vel ab avia, cujus filius fuit avunculus, vel filia matertera; ideo ipsi non minùs, quàm duobus gradibus distant à patruo, vel amita, avunculo, vel matertera.

VII. Caterùm hæc procedunt secundùm Jus Canonicum: at verò secundùm Jus Civile, in linea collateralis æquali, & inæquali, tot censentur esse gradus, quot sunt personæ, stipite dempto, sive quot sunt personæ collaterales: quâ ratione duo fratres sunt in secundo gradu, quia sunt duæ personæ collaterales: nam pater, qui est in linea recta, & communis stipes utriusque, non computatur: patruus, & filius fratris sunt in tertio gradu, quia sunt tres personæ collaterales, nimirum duo fratres, & filius fratris: filii verò fratrum sunt in quarto gradu, quia sunt quatuor personæ collaterales, scilicet duo fratres, & duo patruus, prout habetur in *c. Ad Sedem. 2. caus. 35. q. 5.* Est autem computatio graduum Juris Canonici servanda, quoad matrimonium, de quibus Jus Civile nihil disponere potest: quoad hæreditarias verò successiones servari debet computatio Juris Civilis, tam in foro sæculari, quàm Ecclesiastico, cujus est de hæreditatibus disponere, & de hac computatione graduum dictum est suprà *lib. 3. Tit. 27. sec. 1. §. 1.* Sed in aliis contractibus, aliisque actibus similibus, quælibet computatio servanda est in suo foro, Civilis in foro sæculari, Canonica in foro Ecclesiastico, *Sanch. cit. dis.*

§ 0. num. 8.

§ 0 (50)

§. II.

Quinam gradus consanguinitatis quo Jure matrimonium dirimant?

VIII. ASSERTIO I. Matrimonium in primo gradu lineæ rectæ, scilicet inter patrem, & matrem, & filium Jure naturæ irritum est, & persequens etiam indispenabile ab Ecclesia. Est communis omnium DD. sententia apud *Sanch. l. matr. dis. 51. n. 7.* Ratio est: quia carnaliter misceri parentes cum liberis, secundùm se, & naturæ scdum est, ac illicitum: ergo matrimonium per quod jus, & potestas traditur talis copulæ, Jure naturæ non solum illicitum, sed etiam invalidum est, ac invalidum; adeoque DEVM ejusmodi potestatem concessisse censeri non potest. recedens patet, tum ex naturali instinctu non solum omnium gentium, quæ bene instituta sunt, sed etiam quorundam animalium, quæ à tali consuetudine abhorrent. Tum quòd nimia familiaritas, patris & turpitudinis, quæ reperitur in actu conjugali, naturaliter repugnat reverentiæ, & submissiōi parentibus debita. Conseq. prob. quia nemo potest nec valide quidem se obligare, & tradere dirimendi corporis sui ad id, quod ex natura rei est turpissimum, & peccato obnoxium. Est tamen prole, hoc non esse ita intrinsecè malum, & naturæ pugnare, quin saltem in unico casu publicæ utilitatis conservandi genus humanum, deficientibus omnibus aliis hominibus, si superesset solus pater, filia, vel filius, & mater, cohonestari posset tale matrimonium; adeoque & DEVS in eo dispensaret, reddendo in ordine ad actum conjugalem filiam patri æqualem, ob bonum publicum commune, cui meritò jus reverentiæ patri debet quippe privatum, cederet; *Sanch. cit. dis. 11. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 6. n. 1.* Nec obstat, quod ligatus simplici voto castitatis illicitè contrahat matrimonium, sed validè. Nam tale matrimonium deo est validum, quia copula carnalis inter personas non est secundùm se turpis, & illicita, solum per accidens ratione voti: copula autem consanguineos primi gradus est secundùm se per turpis, & illicita, præter casum suprà *all. Laym. c. l. contra Coning dis. 32. de Sacram. num. 5.*

IX. ASSERTIO 2. Probabilius est, matrimonium, etiam in secundo, imò etiam quatuor, & in tertio gradu in linea recta, esse ipso jure naturæ irritum, ac proinde matrimonium inter ascendentes descendentes, in linea recta, non tantùm ultrà quartum gradum, sed in infinitum esse irritum, videlicet avi cum nepte sua, proavi cum proneptem, item avia cum nepote, proavia cum proneptem deinceps, *Coning cit. dis. 32. n. 16. Laym. cit. c. 6. & alii apud Sanch. cit. dis. 51. n. 12.* Ex quo infertur si hodie Adam resurgeret, non posset ullam humani parens: licet contrarium teneant *Sanch. Tanner.* Sed probatur, quia ita expressè decernitur *l. Nuptia. § 3. ff. de ritu nupt.* ubi dicitur: nuptia

sistere non possunt inter eas personas, quæ in numero parentum, liberorumve sunt, sive proximi, sive ulteriores sint. Et *l. ult. ff. eodem. Jure gentium incestum committit, qui ex gradu ascendendum, vel descendendum uxorem duxerit. Et §. Ergo non omnes Inst. eod. quæ leges cum per Jus Canonicum non sint correctæ (Nam cap. Non debet. 8. h. r. non loquitur de gradibus linear rectæ, sed transversæ solum) meritis servandæ sunt etiam in foro Ecclesiastico. Ratio est: quia omnes ascendentes sunt, & dicuntur vere parentes, & majores, à quibus descendentes, non tantum per accidens, sed per se dependent, tanquam à principiis generationis suæ, cum causa causæ sit etiam causa causati: & non minus, naturaliter loquendo, impossibile est, aliquem esse sine generatione avi, quam sine generatione patris: consequenter nepotes avis suis, aliisque Majoribus ascendentibus, naturali jure, debent non minorem reverentiam, & submissionem, quam parentibus suis: huic autem adversatur turpitudine repta in copula conjugali, ut suprà dictum. Hinc etiam apud omnes gentes bene moratas, & institutas talia matrimonia fuerunt abominanda. Nec refert, quod participatio sanguinis communicata à virtute generante communis stipitis, sit minor in remotioribus descendibus, ac tandem omnino extinguatur, & desinant esse consanguinei. Nam hic non tantum spectatur major, vel minor participatio sanguinis (sicut fit in linea transversa) quam ratio principii, cui per se reverentia debetur: omnes autem ascendentes naturaliter, & per se sunt principium necessarium descendendum, *Coning c. 4. n. 18.**

X. ASSERTIO 3. Probabilius est, etiam in primo gradu consanguinitatis linear transversæ, videlicet inter fratres, & sorores matrimonium jure naturæ esse irritum, quamvis etiam opposita sententia sit probabilis. Prior sententia est communior, quam tenet *Sanch. l. 7. de matrim. disp. 52. n. 11.* & alii apud ipsum. Probatur 1. quia in *c. Gaudemus. 8. de divort.* videtur innui, infideles ad fidem conversos separandos esse, si conjuncti in primo gradu consanguinitatis etiam linear transversæ, tempore infidelitatis, matrimonium inierunt, quia ibi dicitur, non esse separandos, quando sunt conjuncti in secundo, vel aliis ulterioribus gradibus consanguinitatis: ergo à contrario sensu, quando sunt conjuncti in primo gradu, sunt separandi, quia is gradus jure naturali matrimonium irritat: quamvis hoc argumentum, quippe desumptum ab auctoritate negativa, non convincat. Probatur 2. quia pleræque etiam gentes tale matrimonium sunt detestatur, teste Aristotele *l. 2. Politic. c. 2.* & quæ illud permittebant, graviter fuerunt reprehensa, & notata tanquam barbaræ, ut refert S. Augustinus *l. 22. contra Faust. c. 35.* Ratio est, quia inter fratres, & sorores est naturalis quidam pudor, ac reverentia, cui valde repugnat actus conjugalis, per quem turpitudine alterius revelatur. Unde *Gen. c. 20.* ex eo, quod Sara dicta est soror Abrahami, Pharaon putavit non esse uxorem ipsius: & quia tunc nulla adhuc existerat lex positiva, quæ prohiberet tale matrimonium, sequitur ipso lumine naturali tunc notum fuisse, inter fratrem, & sororem non posse matrimonium consistere: ideoque etiam Abraham ad amolendam à se suspicionem con-

jugii apud Egyptios, putavit satis esse, si diceret, Saram esse sororem suam, *Exod. c. 12.* Confirmatur: quia cum fratres, & sorores ab incunabilis simul habitent, valde inflammarentur ad concubitus, nisi persuasum haberent, conjugia sibi prohibita esse ab Auctore naturæ. Excipitur tamen casus necessitatis, qualis fuit inter filios, & filias Adæ in exordio mundi ad propagandum genus humanum, Et quamvis sibi invicem fratres, & sorores non debeant tantam reverentiam, quantam patri, & matri, inde tamen non sequitur, posse inter illos matrimonium subsistere: sed solum non ita strictè inter illos jure naturæ prohibitum esse matrimonium, sicut inter parentes, & liberos. Denique Ecclesia nunquam in hoc gradu dispensavit, etsi aliquando fuerit petatum à Pontifice, *Sanch. c. 1.*

XI. Opposita tamen sententia est etiam probabilis, nempe quamvis matrimonium ejusmodi inter fratres, & sorores initum ex se sit illicitum, & indecens, ac proinde jure naturæ prohibitum: non tamen ita, ut etiam eodem jure sit irritum, in quam magis inclinat *Coning cit. disp. 32. n. 19.* Ratio est: tum quia fratres, & sorores non habent immediatam inter se conjunctionem sanguinis, & reverentiam, sed tantum ratione parentum, quæ non ita videtur repugnare matrimonio, ut illud irritet: tum quia videretur credibile, DEVM talia matrimonia tanquam valida permisisse: præsertim cum facile fieri potuerit, ut cum in exordio mundi, ob necessitatem humani generis propagandi, fratres, & sorores inter se matrimonium contraherent, etiam postea eodem propagato, talis consuetudo apud gentes qualdam permaneret. Addit tamen *Coning c. 1.* apud omnes ferè gentes hoc matrimonium semper jure positivo fuisse irritum.

XII. ASSERTIO 4. In secundo gradu consanguinitatis linear transversæ, & multò magis in reliquis ulterioribus gradibus matrimonium non est jure naturali irritum, *Sanch. cit. disp. 52. n. 11.* & alii ex communiore sententia. Probatur, quia in *c. c. Gaudemus. 8. de divort.* deciditur, infideles ad fidem conversos, si in secundo, vel ulterioribus gradibus linear obliquæ matrimonium contraxerint, separandos non esse, cum Constitutionibus Canonicis non ardentur: at separandi essent, si matrimonium in his gradibus esset contra Jus naturæ, cui infideles subijciuntur. Constat etiam, sanctos viros in Veteri Testamento in his gradibus matrimonium iniisse; sic enim Abraham duxit in uxorem Saram filiam fratris sui Aram, *Gen. c. 11.* & Isaac Rebeccam consobrinam suam. Denique videmus, S. Pontificem passim dispensare in gradibus linear obliquæ æqualis, & inæqualis, quia inter consanguineos in ulterioribus gradibus non est tanta familiaritas, & reverentia.

XIII. ASSERTIO 5. Etsi olim Jure Ecclesiastico matrimonium inter consanguineos in linea transversa irritum fuit usque ad septimum consanguinitatis gradum inclusivè, ut constat ex *c. Ad Sedem. 2. caus. 35. q. 5. c. Nullum. 7. c. De consanguinitate. 17. c. Nulli. 19. caus. 35. q. 3.* Postmodum autem in Concilio Generali Lateranensi sub Innocentio III. restricta fuit prohibitio graduum consanguinitatis, & affinitatis usque ad quartum gradum inclusivè,

clufivè, ut constat ex c. *Non debet. 8. h. t.* Ubi idem Pontifex inprimis ait: Cum non debeat reprehensibile iudicari, secundum varietatem temporum, statuta humana quandoque variari, si urgens necessitas, vel evidens utilitas id exposcat, quia ipse DEVS, quæ in Veteri Testamento statuerat, postea nonnulla mutavit in Novo: ideo idem Papa prohibitiones de conjugio in secundo, & tertio genere affinitatis minimè contrahendo, & ne soboles ex secundis nuptiis suscepta copuletur cum consanguineis prioris viri, & Constitutiones super his editas, sacro approbante Concilio, revocavit, quia difficultatem frequenter inducebant, & pericula animarum parabant: & decernit, ut sic contrahentes de cætero liberè copulerentur, cum cessante prohibitione, cesset effectus. Deinde statuit, ne prohibitio copulæ conjugalis ultra quartum consanguinitatis, aut affinitatis gradum deinceps excedat, quia in ulterioribus gradibus, jam non potest huiusmodi prohibitio, absque gravi dispendio, generaliter observari: quaternarius enim numerus bene convenit prohibitioni corporalis conjugii, cum vir non habeat potestatem sui corporis, sed mulier, & è converso: quia quatuor humores sunt in corpore humano, quod constat ex quatuor elementis, *cir. c. Non debet. 9. Prohibitio.* Denique in fine præcipitur, ut hæc prohibitio graduum usque ad quartum gradum sit perpetua, ita ut si quis contra illam præsumpserit copulari, nulla unquam annorum longinquitate defendatur; cum diuturnitas temporis peccatum non minuat, sed augeat, non obstantibus quoque quibusvis Constitutionibus contrariis.

XIV. Pro declaratione huius celeberrimi cap. notandum 1. Leges humanæ, ob causam publicæ necessitatis, vel utilitatis, rectè mutari possunt, quia fieri potest, ut lex, quæ nunc est iusta, mutato rerum statu, fiat iniqua, quippe quæ præsentis Reipubl. statui minimè conveniat, imò perniciofa, & gravis sit; lex enim temporis conveniens esse debet, *c. Erit autem. 2. diff. 4. Covarr. in c. Alma p. 2. in princ. n. 2. Sayrus in Clavi Regia l. 3. c. 10. n. ult.*

Notandum 2. Olim erant tria genera affinitatis, primum, secundum, & tertium, quorum duo posteriora jam sunt sublata per hoc cap. de quibus infra. Similiter sublata est in hoc cap. prohibitio, ut nullus ex consanguineis viri præmortui posset matrimonium contrahere cum prole ex secundo viro per mulierem suscepta: & è converso, nullus ex consanguineis uxoris præmortuæ posset matrimonium inire cum prole suscepta ex secundis nuptiis. Ratio est: quia huiusmodi prohibitiones erant inductæ magis propter publicæ honestatis iustitiam, quam propter affinitatem; quia vera affinitas in his deficit, *Gl. hic V. Secundis nuptiis.*

XV. Notandum 3. Prohibitio matrimonii inter consanguineos, quæ olim extendebatur ad septimum gradum in linea transversali æquali, vel inæquali, postea restricta fuit ad quartum usque gradum consanguinitatis, & affinitatis inclusivè, *cir. c. Non debet. 9. Prohibitio quoque.* Ratio autem, cur Ecclesia matrimonium inter consanguineos, & affines, ad certum usque gradum prohibuerit, sumitur, tum ex reverentia, quam cognati sibi invicem debent ob

sanguinis communionem, & originem tractant eodem stipite, seu progenitore, cui reverentia detrabit actus conjugalis, quia turpitudinem quædam continet ipsi contrariam, quam rationem *S. Thom. 2. 2. q. 154. art. 9. in Corp.* Tum quia huiusmodi prohibitio facit ad dilatandam amicitiam genere humano, dum incuntur matrimonia contraneis: indèque Communitas Reipubl. & societas hominum magis coalescit. Tum denique, quia inter consanguineos, & affines magna intercedit familiaritas, frequenter inter eos periclitatur civitas, si licitum esset iis matrimonium inter se contrahere, *Coning diff. 32. de Sacram. n. 3. Sanchez. matrim. diff. 53. n. 3.*

XVI. Merito autem Ecclesia prohibuit illam matrimonii inter consanguineos, & affines strinxit ad quartum gradum, secundum computationem Canonicam, quia, ut dicitur in *cir. c. Non debet*, in ulterioribus gradibus jam non poterat gravi dispendio, huiusmodi prohibitio generaliter observari, cum sæpe difficultate possit sciri, quæ quinto, sexto, aut septimo gradu juncti sint, & tam remotam cognitionem homines non debent computare, imò etiam vix æstimare; ideoque incognita maneat. Accedit, quòd etiam ipsa participatio, seu communicatio ejusdem sanguinis ex primo communi stipite trahenda, vix ultra tam generationem perdurat, ob perpetuam corporis resolutionem, & commixtionem consanguine, *Tanner. tom. 4. diff. 8. de matrim. q. 4. n. 52.* Neque verò ratio posita in *cir. c. Non debet* quam restrictio ista ad quartum gradum habet, quia scilicet Corpus humanum ex quatuor humores Elementis constat, est puerilis, & ridicula, ut patet heretici. Nam præterquam quòd illa ratio præcipua, nec principalis illius restrictionis est, sed solum quædam ratio congruentia, imò est inepta, aut ridicula, sed planè physica, cum corpus humanum ex quatuor elementis, quæ etiam ex quatuor humoribus, calore, & frigore, & humiditate constet, colligitur, biliter, ob continuum eorum inter se commercium ejusdem sanguinis à primo stipite tractum quartum gradum deficere, ut bene explicatur *cir. diff. 53. n. 6.*

XVII. Ex dictis infertur, si duo consanguinei inæqualiter distent à communi stipite, ita ut distet ultra quartum gradum, alter verò intra quartum, tunc possunt inter se matrimonium contrahere, ut expressè habetur in *c. Vir, qui, 9. & c. ult. h. de iur. nupt. Gregorius IX. ita rescribit: Vir, qui à stipite distat quarto gradu (scilicet ex uno latere) & mulier, quæ ex alio latere distat à stipite quinto gradu, secundum regulam approbatam, quæ dicitur per gradum remotior distat à stipite, & à quolibet per lineam descendendum ab eodem, licitè possunt matrimonialiter copulari. Ratio est: quia hic attenditur gradus consanguinitatis penes distantiam remotioris stipitis, sive computatio fit à remotiore: cum remotior à stipite distet ultra quartum gradum, & intra quinto gradu, sequitur nullam esse prohibitionem matrimonii inter illos, juxta *c. Non debet. 9. Sanchez. cir. diff. 53. n. 4.**

Id verò procedit, etiam si alter consanguineus

stet in primo, vel ulteriore gradu à communi stipite, quia nihilominus cum distante in quinto, vel ulteriore gradu validè contrahet matrimonium, licet aliqui contrarium dicant; vera tamen est hæc opinio, quam tenet *Santh. cir. dis. 53. n. 5.* & alii apud ipsum. Et est communissima sententia. V. g. abnepos, sive quartus nepos distat ab atavo, sive quarto avo in quinto consanguinitatis gradu; is tamen poterit matrimonium inire cum filia atavi, sive quarti avi, quæ ipsi conjuncta est in primo gradu, quia ultra quartum consanguinitatis gradum, nimirum in quinto sunt conjuncti. Porro personæ existentes in gradu æquali lineæ collateralis dicuntur existere in eodem gradu, non autem distare, *Alex. de Nævo hic in fine.*

XVIII. ASSERTIO 6. Falsum est, & erroneum, omnes gradus consanguinitatis, aut affinitatis expressos c. 18. *Levit.* esse prohibitos lege naturali, & Divinâ, ita ut in nullo eorum Pontifex dispensare possit, ut definitur *Concil. Trident. Sess. 24. can. 3. de matrim.* contra Novatores hujus temporis, & ratio est: quia Leges Mosaicæ ceremoniales, & judiciales per Christum sunt abrogatæ, & Christianos per se non obligant, *Tanner. tom. 4. dis. 8. q. 4. dub. 4. n. 48. & 49.*

XIX. Prædictis addendum, quod circa computationem graduum consanguinitatis statuitur in c. *Tu nos. 7. h. t.* Nam cum quæsitum fuisset ex Papa Innocentio III. utrum ad dirimendum matrimonium, propter consanguinitatem, sufficiat illorum testimonium, qui gradus consanguinitatis incipiunt computare ab avunculo, & nepote, videlicet fratris filio, vel sororis? Respondet Pontifex, cum matrimonium sit valde favorabile, testes ad celebrandum divortium producti, debent incipere computationem graduum consanguinitatis à stipite, id est, à parentibus, vel germanis fratribus: & sic per ordinem distinguere gradus, nominibus propriis, vel æquipollentibus indicis, designando personas ex utroque latere: quia cum sæpe perhibeant testimonium de auditu, illudque sit minus validum, non est in hoc articulo nimium laxanda facultas: quia qua ratione incipiunt computare à secundo (vel secunda, scilicet persona, ut legitur in antiquis Codicibus, *Gl. marg. hic*) eadem ratione inchoarent ab ulterioribus.

XX. Notandum 1. Licet aliàs nepos propriè dicatur filius genitus ex filio, vel filia, l. *ICtus. 10. §. Nepos quoque. ff. de gradibus.* appellatione tamen nepotis venit etiam fratris, vel sororis filius, juxta communem usum loquendi, ut patet ex hoc c. *Abb. hic n. 2.* ubi addit, etiam in Statutis nomine nepotis venire fratris filium.

Notandum 2. Non valet testimonium super consanguinitate probanda ad dirimendum matrimonium, nisi testes incipiant gradus computare à communi parente, vel germanis fratribus, à quibus descendunt illi, de quorum consanguinitate quaeritur, *Abb. hic n. 3.*

Notandum 3. Patia sunt, sive aliquid exprimitur proprio nomine, sive per circumstantias, aut signa æquipollentia, ut patet etiam ex hoc cap.

Notandum 4. Testimonium de auditu, scilicet alieno, est minus validum, & regulariter non valet; & sic speciale est, quod admittatur tale testimonium

Titulus IV.

in probatione consanguinitatis, *Abb. hic in fine. & Alex. de Nævo n. 7.* modò alia adminicula, & conjecturæ concurrant, de quibus in c. *Licet. 47. de testib. & dictum libr. 2. Decret. Tit. 20. n. 136. & seqq.*

SECTIO II.

DE AFFINITATE, QUÆ EST altera pars Rubricæ hujus Tituli.

§. I.

Quid sit affinitas, & qua ratione contrahatur, & inter quas personas?

XXI. ASSERTIO 1. Affinitas est propinquitatis personarum ex carnali copula proveniens, prout communiter definitur à Theologis, & utriusque Jurisperitis apud *Santh. libr. 7. de matr. dis. 64. n. 1.* Cum enim duo, vir & mulier se invicem carnaliter cognoscunt, fiunt veluti una caro, & consanguinei unius trahuntur ad fines alterius, seu fiunt ei affines. Oritur autem affinitas non solum ex copula carnali, seu concubitu legitimo, & conjugali, juxta illud *Matth. 5. Erunt duo in carne una:* sed etiam ex fornicario, vel alio illicito concubitu, juxta illud 1. ad *Corinth. 6. Qui adheret meretrici, unum corpus efficiuntur:* de qua affinitate actum toro Tit. præcedente.

XXII. ASSERTIO 2. Ad affinitatem contrahendam requiritur copula carnalis perfecta, seu consummata; adeoque non sufficit claustrum virginale reformatio, seu penetratio vasis femineæ, sed requiritur etiam seminatio, saltem viri, seu ut semen virile intra vas naturale femineæ, quacunque tandem ratione, sit receptum, *Santh. cir. dis. 64. n. 8.* Ratio est: quia ad affinitatem requiritur talis copula, per quam vir, & femina fiunt una caro, ut colligitur ex c. *Fraternitatis. 1. §. Si una caro sunt. caus. 35. q. 10.* at non fiunt una caro, nisi per copulam perfectam, & sufficientem ad proles generationem, qualis est sola illa, in qua semen virile recipitur intra vas femineum, ut constat ex c. *Lex divina. 18. caus. 27. q. 2. & Extraordinaria. 11. junct. Gl. P. Eodem caus. 35. q. 3.*

Porro quia secundum communior sententiam Medicorum, sola seminatio viri requiritur, & sufficit ad generationem proles; ideo si sola femina seminet, affinitas non contrahitur, *Santh. cir. dis. 64. n. 22.* quia tamen secundum probabilem sententiam aliorum, etiam semen femineum ad proles generationem requiritur; ideo probabile est, etiam seminationem femineæ requiri ad contrahendam affinitatem.

XXIII. Hinc infertur 1. Ex copula sodomitica habita in vase præpostero, & contra naturam, non contrahi affinitatem, cum ex ea non possit sequi generatio proles. Idemque est de quacunque pollutione extra vas debitum. 2. Oriti affinitatem ex copula habita cum femina dormiente, ignorante, coactâ, ebriâ, insanâ, seu amente, vel ex copula occulta, quia ea sufficiens est ad generationem, non autem cum mortua, *Santh. c. l. n. 12. 13. 17. & 18.* 3. Ex

R

matri-

matrimonio rato nondum consummato non oriri affinitatem verè, ac propriè dictam, sed solum initium quoddam affinitatis, & vinculum, seu impedimentum publicæ honestatis, arctius tamen, quam ex sponsalibus, *Sanch. c. l. n. 25*. Et si plures contrarium teneant apud *Sanch. c. l. n. 24*. nempe ex matrimonio rato oriri affinitatem quandam saltem initiativè, & latè, *Silv. V. Matrimonium, 8. q. 14. dicto 2.* quia licet ante matrimonium consummatum, vir, & femina non sint una caro per commixtionem sanguinis, possunt tamen dici una caro, quia unus habet dominium in corpus alterius in ordine ad generationem.

XXIV. ASSERTIO 3. Affinitas hæc contrahitur inter consanguineos uxoris ex una parte, & inter maritum ejus ex altera: & rursum inter consanguineos mariti, ex una parte, & uxorem ejus ex altera: non autem mutuo inter consanguineos viri, & mulieris, ut constat ex c. *Non debet. 8. h. t.* Numerantur autem gradus affinitatis eodem modo, quo in consanguinitate, & traditur hæc regula: *In quo gradu aliquis est consanguineus mariti, in eodem gradu sit affinis uxoris: & è converso, in quo gradu aliqua est consanguinea uxoris, in eodem sit affinis mariti.* Unde consanguinei viri in primo gradu, sunt affines uxoris in primo etiam gradu: & consanguinei viri in secundo gradu sunt affines item uxoris in secundo, & sic de reliquis. Idemque est de consanguineis uxoris, qui sunt affines mariti in eodem gradu, in quo sunt consanguinei uxoris, *Tanner. cit. dis. 8. q. 4. dub. 7. n. 118. ex communi.*

XXV. Atque hinc inferitur, quod consanguinei mariti possunt licetè, ac validè contrahere matrimonium cum consanguineis uxoris: & hi vicissim cum illis, prout sanctorum ex c. *Quod super his. 5. h. t.* » Ubi consultus Papa Innocentius III. an si pater, » & filius cum matre, & filia, & duo cognati cum » duabus cognatis: item avunculus, & nepos cum » duabus sororibus contrahant matrimonia, ea sint » licita, & valida? Respondet Pontifex, licet omnes » consanguinei viri sint affines uxoris: & omnes » consanguinei uxoris sint affines viri: nulla tamen » prorsus ex eorundem (scilicet viri, & uxoris) » conjugio affinitas est contracta, propter quam inter eos matrimonium impediatur.

Ex quo patet, quod affinitas contracta inter uxorem, & consanguineos viri, non transeat ad consanguineos uxoris; & è converso, affinitas contracta inter virum, & consanguineos uxoris non transeat ad consanguineos viri; idèque possunt legitime inter se matrimonio copulari, juxta decisionem hujus cap. *Gl. hic V. Impediri.* Ratio est: quia affinitas non causat affinitatem; affinitas enim dicitur illa propinquitas, quæ est inter uxorem, & consanguineos viri; & rursum inter virum, & consanguineos uxoris, eò quod duæ cognationes, quæ inter se diversæ sunt, per nuptias copulantur, & altera ad alterius cognationis finem accedit, ut dicitur in l. *Non facile. 4. §. Affines. ff. De gradib.* vir autem, & uxor non sunt affines, alias non posset inter eos esse matrimonium: sed sunt principium, & causa affinitatis: quia affinitas non est, nec contrahitur, nisi mediante aliâ quâdam personâ; conjuges verò immediate sunt sibi conjuncti matrimonialiter, l. *Non ideo. 1. junct.*

Gl. V. Affinis. C. De hered. instit. & inter virum uxorem non est affinitas, nec propinquitas, & consanguinitas, Alex. de Nervo in cit. c. Quod super his. n. 4. h. t. Quia ergo vir, & uxor per matrimonium fiunt una caro, inde fit, ut omnes consanguinei viri fiant affines uxoris, & vice versâ, consanguinei uxoris fiant affines mariti, & abstinendum sit, quæ conjugia à consanguineis alterius, sicut à propriis, c. *ult. caus. 35. q. 3.* Itaque propriè loquendo affinitas solum contrahitur inter maritum, & consanguineos uxoris, & è converso, inter uxorem, & consanguineos mariti, ut dictum: non autem inter consanguineos mariti, & consanguineos uxoris, quamvis isti, latè loquendo, etiam affines appellantur: vel etiam dici potest, quod inter eos contrahatur affinitas, sed non talis, quæ impediatur, vel matrimonium inter eosdem, *Alex. de Nervo l. num. 5.* Appellatione autem propinquo, & consanguineorum non comprehenduntur affines, *Alex. de Nervo c. l. n. 4.*

XXVI. Additur in fine cit. c. *Quod super his.* prohibitio, ne infra gradus prohibitos matrimonium contrahatur, alioquin contrarium præsumitur. Ecclesiasticâ restrictione puniri debent, non obstante consuetudine, quæ potius dicenda est corruptela. Ex quo colligitur, quod consuetudo etiam immemorialis non potest tollere, nec in re impedimenta dirimentia matrimonium in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis jure positæ, cum hic dicatur, talem consuetudinem contra dicendam corruptelam: quotiescunque Lex damnat consuetudinem, ut iniquam, & rationabilem; tunc censetur damnata, & eadem consuetudo etiam immemorialis: quia dum temporis non minuit, sed aggravat delictum, debet. 8. in fine h. t. *Fagn. hic num. 7. & 9.* Consistere videtur cap. *Super eo. 3. de cognat. l. 1. de cognat. spirit. n. 4.* quo actum supra Tit. 11. de cognat. spirit. n. 4.

Aliam responsionem non improbabilem dedit hic n. 3. in Collecta. nempe præsens cap. & c. *Nemo esse Innocentii III. adeoque poterat tunc illa fuerit esse valida, & rationabilis: quæ tamen ea mutatis circumstantiis, & propter varias rationes inde exurgentes, tanquam irrationabilis reprobata in c. præsentis. Denique forte etiam responderi posset, quod in præsentis cap. repetitur solum talis consuetudo in consanguinitate, & nitate carnali, quod non debet extendi ad cognitionem spirituales, in quo est minor ratio, & minor ratio.*

XXVII. ASSERTIO 4. Triplex est generis affinitatis, primum inter consanguineos mulieris ex una parte, & virum ex altera: & rursum inter consanguineos viri, & mulierem ex altera, non autem inter consanguineos viri, & mulieris mutuo, cum olim tum inter consanguineos viri, ac mulierum, tum ex ipsa quoque affinitate oriebantur alia necessitudinum, sive affinitatum genera, v. g. uxor fratris tui, eo mortuo, nupsit Titio, etiam ipse Titius fiebat affinis tibi, secundum illam affinitatis genere: & rursum si idem Titius tuâ uxore, alteram duxit, etiam ista fiebat tibi affinis tertio quodam affinitatis genere, quæ tamen posteriora affinitatum genera jam sunt sublatæ, c. *Non debet. h. t. Tanner. tom. 4. dis. 8. q. 4. dub. 117.*

117. Itaque uxor fratris tui est tibi affinis in primo affinitatis genere; mortuo fratre, si ipsa alteri viro nubat, ille erit tibi affinis in secundo genere affinitatis, de quo fit mentio in *c. De propinquis. 3. caus. 35. q. 3.* Si verò uxore fratris tui mortuâ, ejus maritus alteram uxorem ducat, hæc uxor erit tibi affinis in tertio affinitatis genere, quia tibi jungitur per eum, qui secundo affinitatis genere tibi junctus est, *gl. hic V. In secundo & tertio.* Et de hoc fit mentio in *c. ult. cit. caus. 35. q. 3.* Primum genus affinitatis dicitur, quia per primam carnis copulam, sive median- te unâ personâ contrahitur: secundum, quia per se- cundam copulam, sive mediantibus duabus perso- nis: tertium, quia per tertiam copulam, sive medi- antibus tribus personis contrahitur, *Gl. in cir. c. Non debet. V. In secundo. Hostiens. ibid. num. 4. V. g. uxor fratris tui mutat genus, quia frater tuus est conjun- ctus tibi consanguinitate, ipsa verò affinitate, & est tibi affinis in primo genere, & in eodem gradu affi- nitatis est tibi, & aliis consanguineis tuis conjun- ctis, quo gradu consanguinitatis est tibi, & consan- guineis tuis conjunctus frater tuus. Si verò secunda persona tibi aliunde non affinis, nec consanguinea, jungatur per copulam cum dictâ uxore fratris tui, fit tibi, & consanguineis tuis affinis in secundo genere. Si denique tertia persona aliunde nec con- sanguinea, nec affinis, adjungatur per copulam di- ctæ secundæ personæ, est tibi, & consanguineis tuis affinis in tertio genere, *Silvest. in Summa V. Matrimo- nium. 8. q. 15. dicto 3.**

XXVIII. Ceterum sublato jam secundo, & tertio genere affinitatis, quia nulla jam amplius contrahitur affinitas, inter consanguineos mariti, & uxoris, possunt plures casus ejusmodi affinitatis occurrere, per quod matrimonio nullum impedi- mentum præstat. Unde possunt duo fratres con- trahere matrimonium cum duabus sororibus, quia nulla est affinitas inter fratrem mariti, & sororem uxoris. 2. Potest pater, & filius contrahere matri- monium cum matre, & filia alterius familiæ, v. g. fi- lius Petri ex prima uxore potest ducere filiam ejus- dem Petri ex alio marito genitam. 3. Potest pater sponsi ducere matrem, & filiam sponsæ. 4. Potest quis ducere matrem, vel filiam vitrici sui, vel nover- cæ, quia inter istos nulla est respectivè affinitas. 5. Si frater, & soror contrahant matrimonium, possunt, iis mortuis, viduus superstes, & vidua inter se con- trahere matrimonium, nisi forsan obset consanguini- tas, vel aliud impedimentum. 6. Potest quis suc- cessivè plures sorores ducere, quarum mariti erant fratres germani. V. g. Anna, & Barbara nupserunt duobus fratribus, poterit Petrus ducere Annam vi- duam factam, eaque mortuâ, accipere in uxorem alteram viduam, nempe Barbaram. Plura hujusmo- di exempla videri possunt apud *Tanner. cit. dis. 8. q. 4. dub. 7. n. 118. & Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 5. n. 4.* Ubi pro cognoscendis pluribus hujusmodi casibus affinitatis peraccidens, hanc regulam tradit ex *Na- varro consil. libr. 4. consil. 3.* quando neque vir cogno- vit carnaliter consanguineam mulieris, cum qua ille matrimonium inire cupit: neque mulier carnaliter cognovit consanguineum viri: tunc si qua inter eos est affinitas, ea tantum est peraccidens, ita ut ma-

trimonium postea contractum non impediatur, nec dirimat.

§. II.

Quousque, & quo iure affinitas diri- mat matrimonium?

XXIX. ASSERTIO I. Sicut consanguini- tas, ita etiam affinitas orta ex copula legitima, & conjugali, impedit matrimonium contrahendum, ac dirimit contractum, in linea transversali usque ad quartum gradum inclusivè, ut patet ex *c. Non de- bet. 8. h. t.* sicut olim etiam dirimebat usque ad so- primum gradum, *c. 1. c. Nullum. 7. c. Equaliter. 13. caus. 35. q. 3.* & est communis DD. apud *Tanner. cit. dub. 4. n. 51.* Rationes hujusmodi prohibitio- nis jam supra sunt allatæ. At verò affinitas orta ex copula illicita, seu fornicaria, jure novo *Concilii Tri- dent. Sess. 24. c. 5. de reform. matr.* dirimit matrimo- nium tantum usque ad secundum gradum inclusivè, ut dictum *Tit. preced. n. 21.*

XXX. Porro si matrimonium intra quartum affinitatis gradum contractum fuerit, illud dissolvi debere, & sic contrahentes ab invicem separandos esse, ne in peccato persistent, statuitur quoque in *c. Ex litteris. 1. h. t.* Nam cum aliquis viduam „ quandam secretò subarrhasset per annuli immis- „ sionem, & eam carnaliter cognovisset, & postea „ vellet, in conspectu Ecclesiæ, cum illa contrahe- „ rem matrimonium: duo proposuerunt, quod eam „ habere non possit in uxorem, eò quod priorem „ virum contingat quarto gradu consanguinitatis, „ unusque ex illis juravit, se ita audivisse: alter ve- „ rò id juramento confirmare noluit: & sic publicè „ contraxerunt. Postmodum alii duo venerunt, „ & jurarunt, quod primus vir isti superstiti fuit „ quinto consanguinitatis gradu conjunctus. Con- „ sulsus Papa Alexander III. mandavit Abbati Cas- „ siensi, ut utramque partem vocet, & testes jura- „ re faciat coram se. Et si per testes idoneos, & o- „ mni exceptione majores constiterit, quod primus „ vir viro superstiti quarto gradu consanguinitatis „ fuerit conjunctus, illos debeat per sententiam „ divortii ab invicem separare, quia (ut Canones „ dicunt locis supra allegatis) æquè abstinendum est „ à consanguineis uxoris, ut à propriis. Additur in „ fine, quod causæ matrimoniales non sunt tractan- „ dæ per quoslibet, sed per Judices discretos (eos „ que Ecclesiasticos, juxta *Concil. Trident. Sess. 24. „ Can. 12. de Sacram. matr.*) qui potestatem habeant „ judicandi, & statuta Canonum sciant.

XXXI. Notandum 1. Etsi ad impediendum matrimonium contrahendum ad plenam probatio- nem sufficiat unicus testis, *c. Super eo. 22. de testib. & c. Præterea. 12. de sponsal.* quia agitur de peccato vitando; at verò ad dissolvendum matrimonium contractum, duo testes requiruntur, quia est cau- sa gravissima, in eaque de magno præjudicio agitur; admittuntur tamen in testes etiam parentes, & con- sanguinei, si agatur de dissolvendo matrimonio ob consanguinitatem, quia hi meliùs nòrunt parente- lam, *Sanch. l. 2. dis. 45. n. 30. & 31.* Sed de hoc plu- ra infra *Tit. 18.*

R 2

Notan.

Notandum 2. Impedimentum etiam ad matrimonium non contrahendum non probatur sufficienter per unum testem de auditu, & alterum non juratum, quia majorem fidem facit sola fama, vel unus testis juratus, quam duo testes, quorum unus deponit de auditu, & alter, sine juramento, ad impediendum matrimonium contrahendum, *Abb. hic n. 3.* Item testes in causa matrimoniali debent esse jurati, etiam si agatur ad matrimonium solum impediendum, & omni exceptione majores, ut dicitur in hoc cap. quales dicuntur, qui non possunt repelli per exceptionem aliquam, *Gl. hic V. Majores, Abb. hic n. 4. & 5.* Quin etiam quando agitur ad impediendum, vel dirimendum matrimonium, iidem possunt esse simul accusatores, & testes, idque ratione peccatis, & quia non agitur de commodo accusatoris, vel incommodo accusati, tunc enim prohibentur iidem esse accusatores simul, & testes, *c. Nullus, 2. caus. 4. q. 4. c. In omni, 4. de testib. Abb. hic n. 6.*

Notandum 3. Qui vult cognoscere, & definire causas matrimoniales, debet habere potestatem judicandi, & non ignorare Canones, ut habetur in textu. Unde *Hofiens. hic V. Discretos*, arguit quosdam Theologos, qui dicunt, quod Ecclesia DEI possit regi per solam, & puram Theologiam.

XXXII. ASSERTIO 2. Probabilius est, matrimonium in primo gradu affinitatis lineæ rectæ, esse jure naturæ irritum, nempe inter vitricum, & privignam, novercam, & privignum: socerum & nurum: socrum, & generum, *Silvest. V. Matrimonium. 8. dicto 6. Covarr. in 4. Decret. p. 2. c. 6. §. 10. n. 8.* ubi id tradit de noverca, *Coning. dis. 32. de Sacram. dub. 4. n. 53. Tanner. tom. 4. dis. 8. q. 4. dub. 7. n. 123. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 6. n. 5.* licet *Sanch. l. 7. de matr. dis. 66. n. 7.* contrariam sententiam teneat tanquam probabiliozem. Sed prior probatur 1. quia *Gen. 49.* Jacob, etiam ante legem Mosaicam, maledixit Ruben primogenito suo, eo quod violasset torum paternum, dormiendo cum uxore patris sui, idque non ob solam injuriam illatam patri, ut putat *Sanch. c. l. n. 9.* sed etiam ob incestum. 2. *Amos c. 2.* graviter exprobratur Israël, quod filius, & pater ejus iverunt ad puellam, nempe eandem, ut violarent nomen Sanctum DEI, reddendo scilicet illud detestabile; qui enim sic peccant, exponunt nomen Domini infamiae, & ludibrio gentium, quæ talem libidinem abominantur, ut explicant ibi Interpretes. 3. Apostolus 1. ad Cor. 5. ait: *Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui aliquis habeat.* Neque verò ibi loquitur Apostolus de uxore patris adhuc viventis, cum magis id factum exaggerare videatur, propter extraordinariæ libidinis turpitudinem, ut notat *Coning c. l. num. 51.* Similiter *Gen. c. 18.* prohibetur concubitus cum uxore patris sui, & c. 20. eod. fornicatio cum noverca sua, numeratur inter gravissima scelera, & jubetur morte puniri, quasi naturæ repugnans. Unde etiam omnes gentes bene institutæ talia matrimonia semper sunt detestata, ut colligitur ex l. *Liberi. 4. C. de nupt. & l. ult. 5. Noverca. ff. De condict. sine caus.* ubi *Gl. ait*, quod tale matrimonium prohibeatur jure naturali, & Civili. Ratio est, quia vir, & uxor per copulam conjugalem fiunt veluti una caro, unde vitricus est quasi pater privi-

gnæ, & noverca quasi mater privigni; idcirco pariter ferè reverentia debetur à privignis, quæ debetur naturalibus parentibus. Eademque est ratio inter & socrum, respectu quorum gener & nurus quasi in loco censentur, ut de nuru habetur in c. *15. caus. 35. q. 3.* Idque confirmatur, quia Etenim nunquam solet in primo gradu affinitatis lineæ rectæ dispensare. Neque obstat, quod privignus non ceperit esse naturale per generationem à noverca privigna à vitrico, in qua sola fundatur reverentia debita à filiis parentibus, ut arguit *Sanch. cit. dis. 7.* quia satis est, quod noverca facta est per copulam conjugalem una caro cum ejus patre, à quo esse naturale privignus per generationem. Vel privignus, respectu vitrici, genitus sit ab illa, quæ una caro facta cum vitrico.

Porro quod dictum est matrimonium in primo gradu lineæ rectæ, ob affinitatem, jure naturæ irritum, id limitari debet, nisi tale matrimonium necessarium ad propagandum, & conservandum genus humanum, *Laym. c. l.*

XXXIII. An autem, spectato jure naturali, oriatur affinitas ex copula etiam fornicaria, non veniunt DD. Affirmat *Coning. cit. dis. 32. dub. 4. n. 1.* quia indecens videtur, etiam secluso jure Ecclesiastico, concubinam patris sui ducere in uxorem, etiam prohibuitur repetitur in l. *Liberi. 4. C. de nupt.* quia tota ratio, ab quam contrahitur affinitas, ter aliquos, est, quia per copulam carnalem una caro: hoc autem etiam verè, & propriè dicitur per copulam fornicariam, juxta illud *Ap. Cor. 6. Qui adhæret meretrici* (scilicet personam nem, de qua ibi est sermo) *unum corpus efficiunt ea, & erunt duo in carne una*, ut ibi additur, etiam hæc copula naturaliter inducit affinitatem: ceterum id negent *Navarr. l. 4. consil. 12. n. 3. h. n. C. l. 7. de matrim. dis. 65. n. 9.* nempe ex copula fornicaria, ullam affinitatem contrahi, spectato jure naturali, & secluso jure Canonico, & consequenter quis tempore infidelitatis fornicatus fuit, cum & postea fuit baptizatus, non prohibetur ducere uxorem filiam, vel sororem ejusdem Titie, etiam si affinitas fuerit contracta ante Baptismum.

Verum in hac re dicendum videtur, quod spectato jure naturali, ac gentium, ex copula illicita non tam perfecta, sicut ex copula conjugali, tam efficax, ut impediat matrimonium, quod valide contrahi possit. Quare gentilis, ante Baptismum susceptum, valide contrahere potest, & eadem sam justam etiam licet cum filia, vel sorore maritis, cum qua est fornicatus, neque postea baptizatus separari ab ea debet, quia ante Baptismum gentes non sunt subiecti Ecclesiæ legibus, & matrimonium semel valide contractum, per Baptismum non dissolvitur, *Coning cit. dis. 32. dub. 4. n. 57. Laym. cit. n. 6.* Addit tamen *Coning*, quod affinitas contracta à gentili, ante Baptismum, etiam ex copula fornicaria, permaneat post Baptismum susceptum, & contrahere possit, ac si post Baptismum contractasset, quia gentilis, post Baptismum, jam legibus Ecclesiæ est subiectus.

XXXIV. ASSERTIO 3. Quamvis matrimonium

§. III.

Utrum affinitas superveniens dissolvat sponsalia de futuro, & an infideles coniuncti in gradu iure Canonico prohibito, post Baptismum, debeant separari?

XXXV. De priore quaestione agitur in c. Super eo. 2. h. t. Nam cum quidam juvenis puellam quandam nondum nubilem, fide interposita, desponsasset, ea nubilis facta, eum repetit: sed ille excepit, dicens, se non posse illam ducere, eo quod, postquam eandem puellam desponsavit (per verba de futuro, Gl. hic V. Affidavit.) carnaliter propin- quam ejusdem cognovit. Responder Papa Urbanus III. si manifestum sit, juvenem illum cognovisse consanguineam predictae puellae: vel si non sit manifestum, fama tamen loci id habeat, cum esset sponsa de futuro, dictum juvenem ab ejus im- petitione debere absolvi.

XXXVI. Notandum 1. Sponsa potest repetere sponsum, & compellere ad contrahendum matrimonium, & implendam promissionem suam, & vicissim sponsum sponsam, uti sumitur ex hoc cap. Abb. hic n. 2.

Notandum 2. Sola fama facit plenam probationem ad impediendum matrimonium contrahendum, sine alia probatione impedimenti, Covarr. in Decret. p. 2. c. 6. §. 10. n. 20. Et quamvis in hoc cap. solum sit sermo de impedimento affinitatis, idem tamen dicendum est de omni alio impedimento, quia est eadem ratio: nam tunc agitur de modico prajudicio, cum sponsa possit matrimonium contrahere cum aliis, maxime quando agitur de periculo animarum vitando, ne forte peccatum incurratur contrahendo cum affine, vel alias impedito; tunc enim fama habetur pro sufficiente probatione. Secus est, si ageretur de magno prajudicio, nempe de matrimonio jam contracto dissolvendo; tunc enim sola fama non sufficit ad probationem c. Si duo. 4. caus. 35. q. 6. Abb. hic n. 4.

Notandum 3. Sola fama de impedimento v. g. affinitatis, impedit matrimonium contrahendum, & dissolvit sponsalia prius inita, quamvis juramento sint confirmata, quia in hoc cap. dicitur, famam impedire matrimonium contrahendum, fide data, ubi Gl. V. Fide data, ait, id est, juramento. Nec obstat, quod in c. Cum in tua. 27. de sponsal. ultra personam fide dignam requiritur fama, quia sponsalia jurata erant: nam ibi requiritur fama, quia testis ille non ponebat in forma testimonii, sed tantum denuntiavit impedimentum, & sic non fuit testis omnino inreger, Abb. hic n. 7. & Alex. de Nevo n. 9. Sanch. l. 1. de spons. dis. 71. n. 14. & videri possunt, quae de hoc dicta sunt supra Tit. 1. n. 155. & seq.

Notandum 4. Manifestum hic non accipitur pro notorio, ut putat Gl. hic V. Manifestum, quasi non sufficiat manifestum esse impedimentum, sed plura se continet manifestum, quam fama, si ergo haec sola per se sufficit ad probationem impedimenti, ergo etiam manifestum, Abb. hic n. 6.

R 3

XXXVII. De

nium in primo gradu affinitatis linea transversa naturalem aliquam indecentiam praeferebat, ut si quis ducat uxorem fratris defuncti, vel forem uxoris mortuae: non tamen tantam, ut etiam irritum sit iure naturali matrimonium contractum, ita ut ex iusta causa cohonestari non possit, praesertim accedente publica auctoritate Superioris. Est communis sententia apud Covarr. in 4. Decret. p. 2. c. 6. §. 10. n. 7. & seq. & Sanch. l. 7. de matr. dis. 66. n. 11. Prior pars colligitur ex c. Levitici. 18. ubi dicitur: turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis, quia turpitudine fratris tui est, quasi dicat, indecens est carnaliter coniungi cum uxore fratris, propter conjunctionem, & reverentiam erga fratrem. Altera pars probatur exemplis S. Scripturae, quia in Veteri Testamento Patriarcha Jacob accepit duas sorores uxores, Rachel & Liam, Gen. 29. Et Judas dedit eidem mulieri Thamar uxori primogeniti sui filium Onan in vicem defuncti, sine liberis, Gen. 38. quae tamen in S. Scriptura non reprehenduntur, & Deuteron. c. 25. praecipitur universim, ut frater ducat uxorem fratris sui defuncti sine liberis, & suscitetur semen fratris sui. Idque etiam probatur ex c. ult. de divorc. ubi permittitur, ut infideles, qui in infidelitate contraxerant cum relictis uxoribus fratris, ad fidem conversi, in eo matrimonio permaneant, cum tamen separandi forent, si tale matrimonium iure naturae esset invalidum.

Idque probatur etiam auctoritate Ecclesiae, quae in eodem gradu primo linea transversae saepius dispensavit. Nam Alexander VI. dispensavit cum Rege Lusitaniae: Julius II. cum Catharina vidua Regis Angliae, ut nuberet ejus fratri Henrico VIII. quam dispensationem fuisse legitimam, consultis celeberrimis Universitatibus, & accuratissima deliberatione prius habita, declaravit postea Clemens VII. in speciali Bulla. Unde ortum est infelicitissimum illud schisma, per quod Regnum Angliae ab Ecclesia Romana, & Catholica descevit. Item Clemens VIII. dispensavit cum Rege Poloniae, ut duceret sororem uxoris suae defunctae. Ratio est, quia non est tanta necessitudo, & conjunctio tam recta inter tales affines, ut iure naturali matrimonium irritare debeat: neque etiam subest propinquum periculum fornicationis inter illas personas, cum simul cohabitare non soleant, tanquam ab eisdem parentibus educandi, sed cum uxoribus domicilium paternum mutant. Nec obstat, quod D. Joan. Baptista Math. c. 14. & Marci 6. reprehendit Herodem ob ductam Herodiadem uxorem fratris sui: quia is adhuc vivebat, ut testatur D. Thom. in eum locum. Vel si jam fuit mortuus, adhuc non licuit Herodi uxorem fratris sui ducere, ob legem Judaicam, cui subditus erat Herodes, quippe filius Judaei, id prohibentem, ut constat ex c. 18. Levit. nisi quando frater suscitaverat semen fratris mortui: nam lex Judaica nondum exspiraverat, ante mortem Christi Cap. verò penult. de divorc. loquitur de gradibus consanguinitatis, Sanch. cit. dis. 66.

num. 12.

XXXVII. De posteriore quaestione agitur in
 » c. De infidelibus. 4. h. t. Ubi consultus Pontifex
 » Innocentius III. de infidelibus, aut Judæis ad fi-
 » dem conversis, utrum si contraxerunt matrimo-
 » nium, secundum Veteris Legis statuta, in gradu
 » consanguinitatis (vel affinitatis) à Jure Canonico
 » prohibitis, post susceptum Baptismum, debeant
 » separari? Respondet Papa, matrimonium sic con-
 » tractum non esse separandum, quia Dominus à
 » Judæis requisitus, an liceret ipsis uxorem ex qua-
 » cunque causa dimittere, respondit: quos Deus con-
 » junxit, homo non separat: per hoc innuens esse ma-
 » trimonium inter eos.

XXXVIII. Notandum 1. Matrimonium Ju-
 daeorum, vel aliorum infidelium, etiamsi contra-
 ctum sit in gradu prohibito Jure Canonico, est vali-
 dum, quia infideles, sicut & Judæi, non ligantur Ca-
 nonicis Sanctionibus, cum sint extra Ecclesiam.
 Quare si alter conjux, vel uterque postea Baptis-
 mum suscipiat, non ob id dissolvitur matrimonium
 prius legitime contractum, quia per Sacramentum
 Baptismi non dissolvuntur conjugia, sed crimina
 dimittuntur, Abb. hic n. 2. & 3.

Notandum 2. Matrimonium infidelium est ve-
 rum, ac legitimum matrimonium: nam etsi inter
 eos non possit consistere matrimonium, quatenus
 est Sacramentum, quia cum non sint baptizati, non
 sunt capaces Sacramenti: potest tamen inter eos con-
 sistere matrimonium, quatenus est contractus natu-
 ralis, & civilis, instar aliorum contractuum: non
 est tamen ita perfectum matrimonium, sicut inter
 fideles, quia matrimonium inter hos contractum
 est Sacramentum Novæ Legis, gratiamque confert,
 & si sit consummatum, nunquam dissolvi potest,
 quoad vinculum, nisi per conversionem alterius
 conjugis ad fidem, de quo plura infra Tit. 19. Tunc
 autem infidelium matrimonium est validum, quan-
 do inter ipsos conjuges nullum est impedimentum
 juris naturalis, Sanch. l. 7. dis. 73. n. 2. & 3.

XXXIX. Porro contra hoc, quod in fine hu-
 jus cap. dicitur esse matrimonium inter Judæos, ob-
 jicit Gl. fin. hic. Matrimonium est maris, ac fœmi-
 næ conjunctio, individua vitæ consuetudinem re-
 tinens, caus. 27. q. 2. in princ. c. Illud. 11. de præ-
 sumpt. sed Judæi, si contrahunt matrimonium, pos-
 sunt ab invicem separari, dato libello repudii, ergo
 non est inter illos matrimonium. Et respondet, si
 Judæus matrimonium contrahat cum Judæa, eo pa-
 cto expresso adjecto, ut dare ei liceat libellum repu-
 dii, secundum ritum Judæorum, tale matrimonium
 est invalidum, quia continet pactum contra substan-
 tiam matrimonii, nempe quod possit dissolvi vincu-
 lum matrimonii, nec jure inest, cum jam extra con-
 troversiam sit, eam legem non excusare à culpa, nec
 dare licentiam contrahendi aliud matrimonium,
 prout ipse Christus declaravit Matth. 6. 19. & Marc.
 10. Covarr. in 4. Decret. p. 2. c. 3. §. 1. n. 5. Sanch. l. 5.
 de matr. dis. 12. n. 3. ubi addit, idem dicendum esse
 de aliis infidelibus, quibus nunquam licuit dare li-
 bellum repudii: quamvis Abb. hic n. 6. & alii qui-
 dam Canonistæ dicant, matrimonium tali pa-
 cto initum valere, sed prius est te-
 nendum.

§. IV.

*Quæ pœna sit contrahentium ma-
 trimonium in gradu consanguini-
 tis, vel affinitatis pro-
 hibito?*

XL. De hoc agitur in Clement. Eos, qui
 ubi statuitur: Eos, qui scienter in gradibus con-
 sanguinitatis, & affinitatis Constitutione Cano-
 nicâ interdictis cum Monialibus contrahere ve-
 verentur (ubi comprehenduntur ambo contra-
 hentes) nec non Religiosos, ac Clericos in Sacris
 Ordinibus constitutos matrimonia contrahentes
 excommunicationis sententiâ, ipso facto, sub-
 cere: & præcipitur insuper Ecclesiâ Prælatum
 ut illos, quos constitit sic contraxisse, excom-
 municatos publicè denuntient, vel à suis subordi-
 natis faciant denuntiari, ut evitentur, & separantur
 ab invicem, donec suum agnoscentes errorem
 solutionem obtineant: aliis pœnis contra con-
 trahentes Jure decretis in suo robore penam
 furis.

XLI. Pro declaratione hujus Constitutionis
 notandum 1. Tria personarum genera excommu-
 nicantur in hac Clement. Primò, qui scienter ma-
 trimonium contrahunt prohibito Jure Canoni-
 cò, scilicet in quarto gradu, vel ceteriore consan-
 guinitatis, vel affinitatis, juxta c. Non debet. 8. l. 1.
 communicantur autem non solum masculi, sed
 etiam fœminæ, quia genus masculinum fœmini
 sexum comprehendit, etiam in pœnalibus, quod
 quoad utrumque eadem viget prohibitio, ut
 probatur ex l. Si quis. 7. ff. de jurid. & Barb.
 in Collect. hic n. 3. Secundò excommunicantur
 Religiosi, & Moniales contrahentes matrimo-
 nium sacrilegum. Tertiò Clerici in Sacris Ordi-
 nibus constituti sacrilegè matrimonium contra-
 hentes, Sanch. l. 7. de matr. dis. 48. n. 1.

XLII. Notandum 2. Excommunicantur
 quoque incurrunt in cit. Clement. un. §. Nec
 tantum Religiosi expressè, vel tacitè professi
 matrimonium contrahunt: sed etiam alii
 propriè dicti Religiosi, ut qui in Societate
 vota substantialia Religionis emisissent, licet
 pœnia tantum, adeoque professi non sint, sed
 biennium Novitiatûs, ante legitimam abso-
 lutionem à votis, matrimonium contrahunt, juxta
 c. Ascendens. 2. de matr. dis. 48. n. 17. Item
 Sanch. lib. 7. de matr. dis. 48. n. 17. Item Moniales
 professæ incurrunt hanc excommunicationem
 cunque nubant, sicut & illi, qui illas sacrilegè
 piunt in uxores. Si verò alia fœmina non Mo-
 nialis nubat professo, vel Clerico in Sacris Ordi-
 nibus constituto, hi soli excommunicationem incur-
 runt nam in cit. Clement. un. excommunicantur
 mis Moniales, & cum eis contrahentes: at verò
 ea quando est sermo de matrimonio inito à pro-
 priè dicto Clerico in Sacris Ordinibus constituto,
 excommunicantur, nullâ factâ mentione de
 tribus ab eis ductis, Sanch. cit. dis. 48. n. 2. & alii
 ipsum.

XLIII. Notandum 3. Mandantes verò, vel consulentes, aut adjuvantes ad huiusmodi sacrilegum matrimonium ineundum, non ligantur excommunicatione decretâ in *Clement. unic. h. t.* quia in hac soli ineuntes matrimonium comprehenduntur, qui mandant, vel consilium, auxilium, aut favorem præstant, ex communiore, & veriore sententia apud *Sanch. c. l. n. 3.* Quare nec Procurator, per quem contrahitur matrimonium, nec parentes, qui nomine filiorum consensum in matrimonium exprimunt, excommunicantur, quia hi omnes non verè contrahunt matrimonium, sed solum sunt instrumentum eorum, qui verè contrahunt: neque etiam incurrunt excommunicationem decretam in *c. Nuper. 29. & c. Si consueverint. 55. de sent. excomm.* latam in omnes participantes in crimine, ob quod aliter excommunicatur, ut bene ostendit *Sanch. c. l. n. 3.* Imò neque Parochus, qui auctoritatem præstat, assistendo matrimonio, & conjungendo illud ineuntes, ob rationem iam datam, quia in dictâ *Clem.* soli ineuntes matrimonium excommunicantur, *Sanch. c. l. n. 4. Suar. cit. diff. 23. sec. 5. n. 23.*

XLIV. Notandum 4. Ad incurrendam hanc excommunicationem, requiritur 1. ut matrimonium sit contractum, licet non sit consummatum, quia in *cit. Clement.* non ponitur copula incestuosa, sed solum contractus matrimonii, qui quoad essentiam suam perfectus est, etiam si per copulam non sit consummatum, quia nuptias non concubitus, sed consensus facit, *Reg. iur. 30. in ff. Gl. hic V. Contrahere, Sanch. c. l. n. 5. & 6.* Unde neque incurritur hæc excommunicatio per sponsalia de futuro tantum contracta, quia etsi interdictio matrimonio, censeatur quoque interdicta sponsalia, *l. Oratio. 16. ff. De sponsal. At pœna imposita contrahentibus matrimonium non extenditur ad contrahentes solum Sponsalia, cum pœnæ non sint extendendæ, Gl. hic V. Contrahere. Excipitur, nisi post sponsalia secuta fuerit copula affectu conjugali: tunc enim illa de jure antiquo transibant in matrimonium, *c. Is qui. 30. supr. de sponsal.* quod tamen post Concilium Tridentinum *Sess. 24. c. 1. de reform. matr.* non amplius habet locum, & consequenter hæc excommunicatio jam non incurritur, quia Sponsalia talia manent nuda Sponsalia etiam post copulam, *Sanch. cit. libr. 7. diff. 48. n. 7.* apud quem plura de hac re videri possunt.*

XLV. Secunda conditio requisita est, ut contrahatur matrimonium cum impedimento consanguinitatis, vel affinitatis in gradibus Lege Canonica interdictis, ut habetur in *cit. Clement. unic.* Hinc infertur 1. non incurrere hanc excommunicationem, si ineat matrimonium cum infideli, cognatâ legali, vel spiritali, vel cum impedimento publicæ honestatis, vel quocunque alio dirimente, sed solum in impedimentis hic expressis, videlicet consanguinitatis, & affinitatis, solemnibus voti professionis in Religione, aut Sacri Ordinis, de quibus solis in *cit. Clement. un.* fit mentio, quæ cum sit pœnalis, non est extendenda, *Sanch. c. l. n. 14.* Infertur 2. Matrimonium contrahentes per metum cadentem in virum constantem in casibus hic prohibitis, non incidunt in excommunicationem, quia matrimonium est nulum, tum ob defectum plenè liberi consensûs, *c. Cum*

locum. 14. de sponsal. & matr. tum etiam quia Ecclesia non punit tam gravi censurâ gravi metu compulsam ad contrahendum matrimonium, *Abb. hic n. 5. Sanch. cit. diff. 48. n. 12.* Infertur 3. Non incurrere, si cum legitima dispensatione, adeoque licitè sit initum matrimonium inter consanguineos, & affines, quia tunc cessat culpa, ergo & pœna, *Gl. hic V. Eos, qui. Sanch. c. l. n. 16.* Infertur 4. Si quis putans falsò subesse impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis, vel solemnibus professionis, ineat matrimonium, quod tamen revera non subest, non incurrit excommunicationem, quia revera non contraxit cum tali impedimento, neque in *cit. Clement.* punitur prava voluntas, opere non subsecuto, licet si quis percutiat Petrum falsò putans illum esse Clericum, non ligatur excommunicatione, *Sanch. c. l. n. 18.*

Porro si quis contrahat matrimonium cum consanguinea in gradu Lege Divinâ, & naturali prohibito, incurritur excommunicatio, quia etsi id non exprimat in *cit. Clement. unic.* Constitutio tamen pœnalis comprehendit casum omnino similem, in quo eadem, imò major est ratio prohibitionis, qualis hic est, si matrimonium sit contractum cum impedimento consanguinitatis, vel affinitatis lege naturali interdicto, ut cum matre, vel sorore, *Gl. hic V. Canonica.* quamvis etiam dici possit, quod lex Canonica prohibens inter consanguineos matrimonium usque ad quartum gradum linear transversæ, *c. Non debet. 8. h. t.* comprehendit etiam primum gradum, qui lege naturali est vetitus, ut inter fratrem, & sororem, utpote qui intra quartum gradum continetur, adeoque etiam ille verè est Lege Canonica interdictus, *Sanch. cit. diff. 48. n. 15.*

XLVI. Tertia conditio requisita ad incurrendam hanc excommunicationem in *cit. Clement. unic.* est, ut scienter tale matrimonium ineat: unde si ignoranter sit initum cum prædictis impedimentis, ea non incurritur, quia in *cit. Clement.* expressè exigitur, ut matrimonium scienter contrahatur cum impedimento consanguinitatis, & affinitatis, vel cum Moniali.

Circa quam conditionem dubitatur 1. Qualis ignorantia excuset ab hac excommunicatione incurrenda? Plures dicunt excusare probabilem ignorantiam facti, sed non juris, quia hæc non excusat, juxta *Reg. iur. 13. in 6.* Sed verius est excusare ignorantiam etiam culpabilem, non solum facti, sed etiam juris, imò & crassam, dummodò non sit affectata, quia hæc æquiparatur scientiæ, qualem habent illi, qui scire nolunt, quod scire deberent, ut liberrè peccent, juxta illud *Ps. 37. Noluit intelligere, ut bene ageret.* Ratio est, quia in *cit. Clement. unic.* exigitur, ut scienter ineat id matrimonium: & quotiescunque scientia requiritur ad incurrendam aliquam pœnam, exigitur dolus, & mala fides, *l. Sed etsi. 25. §. Scire. ff. de pet. hered.* ubi expressè dicitur, non solum, qui factum nescit, sed etiam qui in jure erravit, cavere dolo, ideòque non omnino scienter fecisse, *Navar. in Man. c. 27. n. 141. Covarr. in Epit. l. 4. Decret. p. 2. c. 6. n. 21. Sanch. cit. diff. 48. n. 19. Suar. cit. diff. 23. de cens. sec. 5. n. 13. & 14.* & alii apud eisdem. Quod si alter ex consanguineis, vel affinis, vel Monialis scivit impedimentum, alter verò contrahens ignoravit, v. g. in tali gradu interdictum esse matri-

matrimonium, incurreret excommunicationem sciens, non item ignorans, quia in sciente reperiuntur omnes conditiones requisitæ ad illam incurrendam. *Gl. hic V. Et Moniales. Sanch. c. l. n. 19. Suar. cit. sec. 5. num. 16.*

XLVII. Dubitatur 2. An si quis ignorans, & bonâ fide contraxit matrimonium cum consanguinea, vel affine, & postea conscius impedimenti nihilominus ei cohabitaret, & utatur conjugio, hanc excommunicationem incurrat? Resp. non incurrere, *Gl. hic V. Scienter. Vers. Sed quid si.* Ratio est, quia in cit. *Clement. unic.* non punitur omnis incestus, vel incestuosa cohabitatio, sed solus contractus matrimonii, hinc autem non fit novus contractus, & per priorem non fuit incurta excommunicatio, excusante ab illa ignorantia, *Suar. cit. dif. 23. sec. 5. n. 11. Sanch. cit. dif. 48. n. 20.* Sed neque incurrunt excommunicationem, etiam si postea inter ambas copula sit habita affectu maritali, quia licet ante Concilium Tridentinum per talem copulam contractus fuerit, & perfectum matrimonium: non tamen nunc post Concilium, quia id jam cessavit, ac proinde hodie per talem cohabitationem, vel copulam etiam maritali affectu habitam, non perficitur matrimonium prius ignoranter contractum, adeoque nec incurratur hæc excommunicatio, *Sanch. c. l. n. 20.*

XLVIII. Dubitatur 3. An non solum in primis tribus casibus positus in princip. cit. *Clement. unic.* excommunicati sint ipso jure, qui scienter cum consanguinea, vel affine, vel Moniali matrimonium contrahunt: sed etiam in posterioribus tribus casibus, si Religiosi, Moniales, vel Clerici in Sacris Ordinibus constituti scienter matrimonium contrahunt, similiter sint excommunicati? Ratio dubitandi est, quia in primis tribus casibus solum apponitur particula scienter, quæ tamen in posterioribus tribus casibus non repetitur. Sed ratio diversitatis est, quia licet quis possit ignorare an cum consanguinea, vel affine, vel Moniali contrahat matrimonium, quia impedimentum provenit ex conditione alterius personæ, cum qua contrahitur matrimonium. In aliis vero posterioribus casibus non habet locum talis ignorantia; nequit enim quis ignorare proprium statum, quia tunc impedimentum consistit in conditione ipsiusmet contrahentis, scilicet quod sit Religiosus, vel Monialis, vel Clericus in Sacris Ordinibus constitutus, & ipse est, qui excommunicatur, si matrimonium contrahat, *Gl. in cit. Clem. un. V. Contrahentes, Sanch. cit. dif. 48. n. ult. Suar. cit. dif. 23. sec. 5. n. 15.* ubi ait, hanc esse communem sententiam. Verum si adesset in hoc casu probabilis ignorantia, ut si quis initiatus fuisset Sacris Ordinibus in amentia, vel dormiens, excusaretur ab excommunicatione talis contrahens matrimonium, ut addit *Gl. cit.*

Postremo prædictis addendum, quod absolutio ab hac excommunicatione sit reservata Episcopo, ut habetur hic in fine junct. *Gl. V. Obtinere.* Deinde per prædicta aliis juribus, quæ sic contrahentibus alias penas imponunt, minimè derogatur, quæ allegantur à *Gl. hic V. Juribus*

in fine.

SECTIO III.

DE DISPENSATIONE IN
pedimentis consanguinitatis, & affinitatis dirimentibus matrimonium
de impedimento publicæ honestatis.

§. I.

Quousque S. Pontifex dispensare
sit in gradibus consanguinitatis, & affinitatis?

XLIX. Generatim loquendo, potest S. Pontifex dispensare in omnibus gradibus consanguinitatis, vel affinitatis Jure Ecclesiastico, sicut nico solum prohibitis, & dirimentibus matrimonio ut patet ex dictis supra Tit. 1. hoc libro n. 169. ff. fertur 1. quod possit Pontifex dispensare in omnibus gradibus consanguinitatis lineæ transversariæ secundo, solo primo excepto, inter fratres, & res. Neque verò obstat, quod aliqui gradus consanguinitatis, vel affinitatis etiam lineæ transversariæ Divinâ Lege prohibiti, ut colligitur ex *Lex. ubi generaliter dicitur: omnis homo ad proximum suum non accedat, & revelet turpitudinem* at verò in gradibus Divinâ Lege prohibitis dispensari non potest, ut habetur in c. *Litteras. 13. §. 1. ni. de restit. spoliar.* Nam hoc non debet in gradibus prohibitis antiquâ Lege Mosâicâ, quæ est abolita, sed de gradibus Divinâ Lege prohibitis, juxta *Gl. ibid. V. Divinâ Lege*, videtur patrem & filiam, matrem & filium, & licet probabilior sententiam, inter fratres, & res, etsi enim certum non sit, an hoc matrimonium sit Jure naturali: quia tamen id est valde probabile; ideo Ecclesia non solet unquam in illo dispensare, *Laym. cit. c. 6. n. 4. in fine.*

Porro quamvis Concilium Trident. de reform. matr. in fine decernat, ut in secundum nunquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, publicam causam, ibi tamen nomine magnorum Principum, secundum *Sanch. l. 8. dif. 19. n. 2.* intelligitur etiam, & comprehenduntur Magnates, & Principes Domini Titulares, vel magni Nobiles, & qui sunt in aliquo potentatu, seu Baronia, & *Laym. tr. 10. p. 4. c. 6. n. 8.* Quin etiam solet S. Pontifex ex benignitate dispensare interdum cum personis inferioris conditionis ob causam urgentem, & privatam, cum Concilii Trident. Decretum S. Pontificem non possit astringere, *Sanch. c. l. n. 4.* alias etiam causas recenset, ut quia jam matrimonium contractum fuit inter aliquos ignorantes, & quidam prohibitionem, vel proles jam susceptæ vel ob scandalum, quod ex separatione oriretur, ob paupertatem puellæ, quam patris vult ducere, & honestè dotare &c.

L. Infertur 2. Potest etiam S. Pontifex dispensare in omnibus gradibus affinitatis lineæ transversariæ, v. g. ut quis ducat sororem, vel consobrinam materteram uxoris defunctæ. In affinitate verò

ta ex copula fornicaria, probabile est, dispensari posse etiam in primo gradu lineæ rectæ, ut si quis ob urgentem causam ducat filiam mulieris, cum qua fornicatus est, ut ex Rebello docet Laym. c. l.

Inferitur 3. Difficilius dispensatur super impedimento consanguinitatis, quam super impedimento affinitatis in simili gradu, *Sanch. l. 8. dist. 19. n. 7. & Laym. cit. c. 6. n. 10.* Ratio est, quia major est cōjunctio inter consanguineos, quam inter affines: nam cōjunctio consanguinitatis est prior, & magis per se, & veluti mensura affinitatis; hæc enim oritur ex eo, quod vir, & mulier per copulam carnalem sunt veluti una caro, ideòque omnes consanguinei unius conjugis, v. g. viri, sunt affines alterius conjugis, sive mulieris in eodem gradu, in quo sunt consanguinei viri, ac proinde affinitas contrahitur ex consanguinitate velut priore, & radice illius. Neque obstat, quod in c. *Equaliter. 13. caus. 35. q. 3. & c. 1. h. t.* dicitur, quod æque abstinendum sit à consanguineis uxoris, sicut à propriis. Nam id intelligendum est, non de omnimoda æqualitate, sed de similitudinaria, quia sicut prohibitum est contrahere matrimonium viro cum propriis consanguineis, intra certos gradus, ita similiter cum consanguineis uxoris, etsi magis cum propriis, & vice versâ. Denique quod propinquior est gradus consanguinitatis, vel affinitatis, eò urgentior causa exigitur ad dispensandum, quia est strictius impedimentum, & vinculum, & major causa requiritur, ut dispensetur in linea recta, quam in transversa, *Sanch. c. l. n. 7.*

§. II.

An in dispensatione aliquibus concessa in linea collateralis inæquali, attendendus sit, & exprimendus gradus consanguinitatis, vel affinitatis remotior, an verò propinquior?

LL. De hac re agitur in c. *Quod dilectio. 3. h. t.* Ubi consultus fuit Clemens III. utrum vir, qui à communi stipite per lineam descendente[m] sexto, vel septimo gradu distat, possit mulieri, quæ ex altera parte per lineam descendente[m] ab eodem stipite, secundo, vel tertio gradu distat, matrimonio copulari, quia Legatus Sedis Apostolicæ permittit hominibus illius Terræ, ut in sexto gradu possint matrimonialiter conjungi (c. *fin. h. t.*) Idque videtur fieri posse, secundum regulam illam: *Quoto gradu quis distat à stipite, tanto distat à quolibet per aliam lineam descendente[m] ab eodem stipite.* Etsi incola illius Terræ ex consuetudine recepta (propter eum, qui est in proximior gradu à stipite, *Gl. hic V. Proximior*) sic conjunctos separent, & volentes copulari prohibeant. Rescribit Pontifex, indulgentiam illam Legati sic intelligendam esse, quod uterque eorum, qui conjungendi sunt, distet à stipite sexto gradu: si verò alter sexto, vel septimo gradu distet à stipite, alter autem secundo, vel tertio, conjungi non debent: ideòque con-

Tome IV.

sultius esse, ut hac in parte multitudini, & observata hætenus consuetudini deferatur, quam ut aliud, cum scandalo populi, & quadam novitate statuatur.

LII. Pro explicatione hujus cap. notandum 1. Si dispensatio concedatur duobus consanguineis, ut contrahere possint matrimonium in sexto gradu aliis prohibito; tunc spectato Jure communi Canonico, si existunt in linea collateralis inæquali, & unus distat à communi stipite, seu parente in sexto, vel septimo gradu; alter verò in secundo, vel tertio gradu, ut in casu hujus cap. (idemque esset hodierno jure, si unus in tertio, vel quarto, alter verò in secundo, vel tertio gradu esset) tum computatio graduum fieri debet à remotiore, & attendi, ac exprimi debet gradus remotior, juxta c. *ult. h. t.* nisi aliud sit consuetudine introductum: tunc enim computatio fieri debet à propinquiore, & attendi, ac exprimi debet gradus propinquior stipiti; juxta præsens cap. ubi ita dictum fuit, ratione consuetudinis, quæ in eo loco vigebat, ex cujus violatione scandalum in populo oriebatur, vel timebatur, *Gl. hic V. Uterque. Covarr. in 4. Decret. p. 2. c. 6. §. 10. n. 12. Sanch. l. 8. de matrim. dist. 1. n. 33.* & alij apud ipsum. Quare remotà hac consuetudine, verisimiliter S. Pontifex respondisset, secundum regulam expressam in hoc cap. 3. & c. *fin. eod.* videlicet quod quando dispensatur cum duobus consanguineis, ad contrahendum matrimonium, quorum unus est in remotiore gradu, alter in propinquiore, tunc remotior gradu, favore matrimonij trahit ad se proximior gradu: & quo gradu remotior distat à communi stipite, eodem distat à cognato, qui est propinquior communi stipiti, & illum in eodem secum gradu collocat: & ita satis esse videtur, ut remotior tantum gradus mentio fiat, *Covarr. c. l. n. 12.*

LIII. Notandum 2. Antiqua consuetudo, quæ non est reprobatà Jure, si sit contraria Juri communi, vel indulgentiæ, aut dispensationi Principis, & ex ejus transgressione generaretur scandalum populi, servanda est: sicut enim consuetudo interpretatur legem, c. *Cum dilectus. 8. de consuet.* ita etiam interpretatur indulgentiam, seu privilegium Principis, *Gl. hic V. Observata. & Abb. n. 3. præsertim ne scandalum generetur.*

Notandum 3. Quando in hoc cap. fit mentio de sexto, vel septimo gradu, id intelligi debet, secundum antiquos Canones, quibus interdictum erat matrimonium usque ad septimum gradum, c. 1. c. *De consanguinitate. 17. & c. Nulli. 19. caus. 35. q. 3.* non verò secundum Jus recentius, quo tres posteriores sunt sublati per c. *Non debet. 8. h. t.* nihilominus tamen hodie adhuc locum habet dispositio hujus capituli, ita ut ex dispensatione Papæ distantes in tertio, & quarto gradu, possint inter se matrimonium contrahere, *Abb. hic in fine.*

Notandum 4. Legatus Papæ, etiam de latere, non potest dispensare in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis Jure Canonico prohibitis, sicut nec in aliis impedimentis matrimonialibus, quia circa dispensationes, ea solum potest in Provincia sibi commissà, quæ potest Episcopus in sua Diocesi: nam cum Legatus, etiam de latere, sit inferior Papæ, nec generaliter, nec specialiter potest in his impedimen-

tis di-

tis dispensare, nisi in speciali casu, ob causam urgentem, si non esset recursus ad Papam, & impedimentum sit occultum, *Sanch. l. 8. de matr. dif. 6. n. 15.* & alij apud ipsum. Unde dispensatio in hoc cap. facta est à Legato ex speciali commissione Papæ, aliàs non tenuisset, *Gl. hic V. Indulgentiam.*

LIV. Ex dictis colligitur 1. quamvis vi consuetudinis, non possint matrimonium inter se contrahere, quos lex Pontificia prohibet matrimonio copulari, c. *Quod super. 5. h. t. in fine*: potest tamen vi consuetudinis, à laicis, ut laicis, inducitur prohiberi, ne inter aliquas personas contrahatur matrimonium, ob evitandum scandalum, quamvis illi aliàs ad matrimonium habiles, & legitimi forent, juxta c. 3. *h. t.* non ex eo, quod consuetudo prohibere possit matrimonium inter eos, quibus id Canones permittunt: sed quia cum scandalo Capones contrahere matrimonia non sinunt, *Covarr. cit. c. 6. §. 10. n. 18.*

Colligitur 2. Quando duo distant in diverso gradu consanguinitatis, vel affinitatis à communi stipite, in linea transversa inæquali, & propinquior distet in primo gradu ab eodem stipite, tunc exprimenda est talis propinquitas, aliàs dispensatio erit subreptitia. Ut si vir velit ducere filiam avi, aut proavi sui, vel defunctæ uxoris suæ: vel mulier nubere velit filio avi, aut proavi sui, vel defuncti mariti sui, quia Pius V. in Bulla, quæ incipit, *Ascendens per quandam* anno 1566. die 26. Augusti, edita, declaravit, non esse mentem Pontificis in ejusmodi gradibus dispensare, nisi exprimat, quia hæc matrimonia continent singularem indecentiam, ob reverentiam, quæ hujusmodi personis debetur, ferè similiter, ac parentibus, *Coning dif. 33. de Sacram. dub. 6. n. 72. Laym. cit. c. 6. n. 9.* In aliis verò gradibus remotioribus, attenditur gradus remotior, & trahit ad se propinquiorem, juxta cit. Bullam Pij V. ideòque sufficit exprimere remotiorem, obtentis tamen postea super propinquiore gradu litteris declaratoriis, *Fagn. in c. ult. n. 4. & 5. h. t. ubi n. 8.* addit, quod gradus primus, non autem remotior attenditur, quoad obtinendam dispensationem matrimonialem; non autem quoad inducendum impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis, aut publicæ honestatis; tunc enim non attenditur primus gradus, sed remotior, ut suprà dictum.

LV. Ubi præterea addendum, si graduum inæqualitas oriatur ex eo, quod femina, quæ in uxorem ducenda est, sit stipiti propinquior, id quoque exprimendum est, aliàs dispensatio est subreptitia, ut si sit amita, vel matertera viri, quia tunc turpius videtur contrahi matrimonium, si femina, cui consobrinus, seu nepos ex fratre, vel sorore reverentiam deberet, ratione matrimonii inter eos initi, eidem nepoti subjecta esse deberet, *Sanch. lib. 8. dif. 24. n. 12.* ubi tamen n. 13. ait, in affinitate, aut publicâ honestate, hanc propinquitatem cum stipite non esse necessariam exprimere, sed satis esse inæqualitatem gradus exprimi, *Laym. c. l.*

§. III.

An dispensatio obtenta à Papa contrahendi matrimonium inter cognatos, in gradu prohibito, valeat, si in ea falsa causa sit expressa?

LVI. De hac re agitur in c. *Quia circa*. Ubi talis casus proponitur secundum unum intellectum, seu expositionem. Cum quidam nobilis contraxisset matrimonium cum quadam muliere, quæ ipsum contingebat quinto gradu consanguinitatis, de qua filiam unicam suscepit, postea ipsa filia mortua est: post cuius mortem Nobilis ille supplicabat Papæ Innocentio III. favore filiarum, quam de illa muliere suscepit, remanere, & cohabitare possint, quod Papa concessit, & sic allegatâ causâ falsâ, Papa dispensavit cum tamen jam ante dispensationem obtentam unica filia ex illis genita fuerit mortua, Censurus ab Episcopo loci, quid hoc casu sit faciendum. Respondet Papa, dictos conjuges non esse randos, sed posse Episcopum dissimulare, remaneant, & cohabitent simul in tali matrimonio, non obstante, quod falsa causa fuerit allegata, cum ex separatione talis matrimonii scandalum imminere videatur.

LVII. Duplex est intellectus, sive explicatio hujus cap. apud Interpretes circa verba illa *Potest dissimulare poteris*, ut remaneant in copula sic cum ex separatione, sicut asseris, grave scandalum imminere. Prior est eorum, qui ita interpretantur, ut per dissimulationem illam Pontificis inducatur, ratione cujus conjuges illi simul possint in priore matrimonio, quod invalidum erat, sed fuit cum illis dispensatum. Nec obstat jam dudum. 18. de præbend. ex quo constat, dispensationem Principis non inducere dispensationem hoc verum est, quando Princeps de facto tantum quid tolerat, non puniendo illud; tunc enim tolerantiam non inducitur dispensatio. Cum jam dudum: aliud est, si verbis exprimat, se hoc, vel illud tolerare, tunc enim dissimulare poteris. Et ita exponit hoc cap. hic V. *Falsa nobis causa*, Abb. hic n. 5. & alij contrarium. Sed hæc expositio non videtur bona, quia solum dicitur, Episcopum dissimulare posse, remaneant in tali matrimonio per dispensationem subreptitiam contracto, si ex separatione quod imineat scandalum; ergo Papa non dispensavit de etiam si dissimulatio illa vim dispensationis habuisset, ut conjuges illi licite permanerent in matrimonio, debuissent aliud matrimonium contrahere, si vultum consensum utriusque inter se inire, quia si ficandum matrimonium invalidum, ob impedimentum dirimens, si impetretur impedimentum dirimens, requiritur, ut novus utriusque contrahentis consensus accedat: quia cum prior consensus ex parte utriusque contrahentis invalidus, & nullus, quippe præstitus super materia inhabili

quo uterque renovandus erat, ut docet *Sanch. l. 2. de matr. dis. 35. n. 2. & dis. 38. n. 12.*

LVIII. Altera expositio hujus cap. est, quod conjuges, bonâ fide, existimabant, se legitime matrimonio conjunctos esse, & ex veritate detectâ timebatur grave scandalum: quare Pontifex ait, tacendum, & dissimulandum esse: illôsq; in matrimonio illo putativo, & ob invincibilem ignorantiam excusato permittendos esse, *Covarr. in 4. Decret. p. 2. c. 6. §. 10. n. 15. Sanch. cit. dis. 38. n. 12.* quæ expositio videtur magis congruere litteræ ipsius textûs, in quo de dispensatione nihil agitur, vel exprimitur, sed tantum dissimulandum esse dicitur, ut illi permanent in priore matrimonio.

LIX. Verum quia prior expositio est communior, nempe non valere dispensationem obtentam à Papa super matrimonio inter consanguineos contracto, si in ea falsa causa sit expressa, nisi Papa eam confirmet, prout communiter sumatur hoc cap. id eo secundum hanc expositionem, notandum 1. Veritas narratorum consideranda est, secundum tempus datæ, & impetratæ dispensationis: non enim sufficit, narrata prius fuisse vera, vel post impetrationem ratificari, *Abb. hic n. 4. & Alex. de Nevo n. 4.* nam iste impetrans habuerat filiam, sed non habebat eam tempore impetratæ dispensationis, quia tunc jam mortua erat, & ideo dispensatio fuit subreptitia, & nullâ: posito ergo, quod verba illa *dissimulare poteris*, habeant vim dispensationis: dispensatio autem ob expressam falsam causam, & matrimonium inde contractum non valeat, stolidum foret dicere, ut manerent in adulterio, *Innoc. hic in fine.* Unde verba illa *dissimulare poteris*, quæ habent vim dispensationis, sic exponenda sunt: ex certa scientia, & de nostra licentia, quam auctoritate præsentium damus, & sic quod nullum erat, roboramus: nam cum subreptio, cum expressione causæ falsæ, vitiet dispensationem ipso facto, c. 2. de fil. Presbyt. ubi dicitur, dispensationem impetratam per subreptionem commissam in tacendo verum, esse ipso jure nullam, multo magis erit nulla, si fuerit nulla dispensatio, per subreptionem commissam, exprimendo falsum, quia detestabilius est falsum exprimere, quam verum tacere, *Abb. hic n. 4. Fagn. hic n. 2. 3. & 4.*

Notandum 2. Dux sunt causæ dispensandi in matrimonio contracto in gradu Jure Canonico prohibito. Prima est, si ex matrimonio sic contracto proles sit superstes, tunc enim in tali matrimonio favore filiorum, dispensatur. Altera causa est, propter scandalum vitandum, & ob hanc causam dispensatur, non tantum super matrimonio jam contracto, sed etiam super eo contrahendo, quia propter scandalum receditur à dispositione Juris positivi. Item propter bonum pacis futurum quotidie dispensat Papa inter consanguineos, vel affines, *Abb. in cit. c. Quia circa. num. 2. Alex. de Nevo num. 2.*

§. IV.

De impedimento publicæ honestatis orto ex matrimonio rato, & non consummato.

Duplex est impedimentum publicæ honestatis, *Tome IV.*

unum, quod provenit ex sponsalibus de futuro, de quo actum supra *Tir. 1. sec. 1. §. 6. n. 31. & pluribus seqq.* Alterum est impedimentum publicæ honestatis, quod est quædam quasi affinitas, & oritur ex matrimonio rato, & non consummato, & de hoc agitur in præsentibus.

LX. ASSERTIO 1. Ex matrimonio rato, & nondum consummato oritur impedimentum publicæ honestatis dirimens, etiam hodie post Concilium Tridentinum, matrimonium cum alterius conjugis consanguineis, usque ad quartum gradum inclusivè, *Sanch. l. 7. de matr. dis. 70. n. 1.* quia Concilium in hoc Juri antiquo nihil derogavit, ut expressè declaravit Pius V. in Bulla, quæ incipit, *Ad Romanum*, edita anno 1568. die 21. Julii. Et quamvis in Jure Canonico non sit textus expressus hac de re, colligitur tamen ex illo argumento deducto à fortiori, seu à majore, si enim ex sponsalibus oritur impedimentum publicæ honestatis, multo magis orietur ex matrimonio rato, quod est fortius vinculum, & majorem conjunctionem, ac necessitudinem importat, cum vera, & propriè dicta affinitas confluere non possit, quippe quæ non contrahitur, nisi per copulam carnalem, eamque consummatam, & perfectam, ut supra dictum, *Sanch. cit. dis. 70. n. 1.* Verum *Coning dis. 32. de Sacram. dub. 5. n. 58.* putat, esse expressum Jus, quo probetur, hoc impedimentum nasci ex matrimonio rato, ed quod c. *Si quis uxorem. 14. & c. Si quis desponsaverit. 15. caus. 27. q. 2.* loquantur tam de desponsante, per verba scilicet de præsentibus, quam de subarrhante contrahendo sponsalia, quæ duo ibi apertè distinguuntur.

LXI. ASSERTIO 2. Hoc impedimentum publicæ honestatis etiam hodie oritur ex matrimonio rato, & nondum consummato, usque ad quartum gradum inclusivè, etiamsi illud irritum fuerit ex quacunque causa: quia et si Concilium Tridentinum *sess. 24. c. 3. de reform. matr.* correxit quoad hoc, Jus antiquum in sponsalibus de futuro: non autem in matrimonio sic, ut præfertur, contracto: sed in eo durat adhuc impedimentum hoc in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de Jure Veteri, ante prædictum Decretum Concilii, introductum erat, ut expressè constat ex Motu proprio Pij V. supra citato, & habetur apud *Sanch. l. 7. dis. 70. n. 5.* ac proinde à sponsalibus de futuro ad matrimonium ratum extendi non debet ejus correctio. Idque declaravit etiam S. Congregatio Cardinalium apud *Io. Gallemart in cit. c. 3. Concil. Trident.* ubi n. 1. ait: hoc impedimentum intelligitur etiam in sponsalibus de futuro: scilicet est, si matrimonium fuisset contractum per verba de præsentibus, ut declaravit Pius V. & n. 3. in fine ait: *Ex matrimonio contracto per verba de præsentibus etiam non consummato oritur affinitas, vel impedimentum justitiæ publicæ honestatis, estque fortius, & majus vinculum, quam impedimentum justitiæ publicæ honestatis ex sponsalibus de futuro.*

LXII. Hinc inferitur 1. Quamvis *Navarr. in man. c. 22. n. 58. & Covarr. in 4. Decret. p. 2. c. 6. §. 2. n. 2.* asserant, ob paritatem rationis etiam correctionem Concilii Tridentini à sponsalibus irritis extendi ad matrimonium irritum, ita ut hodie non contrahatur impedimentum publicæ honestatis ex matrimonio invalido ex alia causa, quam ex defe-

ctu consensu, quam sententiam probabilem censet
Tanner. tom. 4. dis. 8. q. 4. dub. 6. n. 112. quia cum hoc
 sit correctum per Concilium in sponsalibus irritis,
 videtur quoque in matrimonio rato irritu esse
 correctum; quandoquidem & olim impedimen-
 tum illud in hoc casu nonnisi ex eo colligebatur,
 quod de sponsalibus in simili erat constitutum in
c. un. de sponsal. in 6. Verutamen certissimum est,
 ut ait *Sanch. l. 7. de matr. dis. 70. n. 8.* id non esse cor-
 rectum, adeoque ex matrimonio rato irritu ex qua-
 cunque causa, praterquam ob defectum consensu
 oriri hoc impedimentum, ut constat ex Bulla Pij V
supr. cit. & hinc non oritur hoc impedimentum, si
 matrimonium sit irritum ob merum cadentem in vi-
 rum constantem, adeoque ob defectum liberi con-
 sensu: vel ob errorem personarum, quia etiam est nul-
 lum ex defectu consensu, *Sanch. c. l. n. 9. & 10.*

Inferitur 2. Nec oritur hoc impedimentum, quando matrimonium est clandestinum, quia de-
presentia Parochi, & duplicis testis, nam tale ma-
trimonium non habet formam, & figuram mati-
monii, quæ post Concilium Tridentinum est con-
sensus præstitus coram Parocho, & testibus, & secun-
dum probabiliorē sententiam, nec vim sponsa-
liū habet, *Sanch. cit. loc. n. 13.*

Inferius 3. Si Titius inuit sponsalia cum Caya cum qua postea Sempronius frater Titii matrimonium de praesenti contraxit, non tamen consummavit, matrimonium hoc posterius Cayae cum Sempronio irritum, ob impedimentum publicae honestatis, ex prioribus sponsalibus cum Titio fratre ortum. Et quamvis matrimonium irritum inducat impedimentum matrimonii valide contrahendi

ex parte utriusque conjugis, intra quantum
non tamen inducit impedimentum publicæ
statu sponso, cui prius fides data est,
Titius poterit adhuc Cajam ducere (quam
teneatur, cum hæc fidem sponsalium fregit),
alius consanguineus Sempronii eam ducere non
potest: quia posterior desponsatio de præsentibus
bet vim quasi reciprocam irritandi posterius
sponsalia, per quæ infirmatum fuit posterius
trimonium, *Sanch. l. 7. dis. 68. n. ult.* Quod si
Sempronius frater Titii postea cum Caja matrimonio
consummasset, cum neutra possit illud valere
trahere: non cum priore, ob impedimentum con-
sanguinitatis consurgens ex copulâ cum sorore habita-
tum cum posteriore, ob impedimentum publicæ
statu sponſalibus valide contractis cum
sorore, *Sanch. cit. dis. 68. n. 24. Tanner. cit. de*

Interitur 4. Si Petrus absolute sibi duxisset
Annam, & postea carnaliter cognoscit fornicem
Barbaram, neutrum potest ducere in uxorem
primam, ob impedimentum publicæ honestatis
non secundam, propter impedimentum contractus
affinitatis cum Barbara. Similiter si Titus for-
nicatus est cum Caja, & postea sponsalia contraxit
Seja fornicis ejus, neutrum habere potest, ob
& utraque impedimenta. An autem ex ma-
trimonio rato inito sub conditione de futuro honestate
contingenti, oriatur hoc impedimentum,
Sanch. libr. 7. de matr. dist. 70. n. 20. Porro utrum
impedimentum publicæ honestatis ortum, i
sponsalibus, siue ex matrimonio rato, & non
summatim Jure solum humano est in-
troducendum.

TITVLVS XV.
DE FRIGIDIS, ET MALEFICIAT
ET IMPOTENTIA COEUNDI.

i.

De Ro explicatione Rubricæ hujus Tituli
notandum 1. impotentia alia est
prolis generationem, quæ si sola sit,
matrimonium non impedit, nec diri-
mit. Alia verò est impotentia ad copu-
lam carnalem perfectam, per quam scilicet cum pe-
netratione vasîs fœminei, intra illud semen immittit-
ur: siue ea impotentia proveniat ex causa natu-
rali, & intrinseca, ut frigiditate in viro, aut etiam
nimia caliditate (ob quam, vel omnino seminare
non possit, vel non possit penetrare vas fœmineum,
& in illud semen immittere: vel nimis prope e-
mittat semen, extra vas muliebree) vel id ex arctitu-
dine fœminæ proveniat, ob quam non possit semen
intra vas recipere: siue impotentia talis proveniat
ex causa extrinseca, & accidentaria, v. g. morbo:
vel proveniat ex maleficio diabolico, quod utrique
sexui commune esse potest, aut ex castratione, quæ
viris est peculiaris, *Sanch. l. 7. de matrim. disp. 92.*
num. 1.

Notandum 2. Impotentia hæc ad copulam carnalem, alia est perpetua, alia temporalis. Perpe-